

11

665

Բնութեամբ է որպէս դասագիրք սկսական դպրոցների համար

Մ Ե Ր Դ Պ Ր Ո Ց Ը

Ա. ՏԱՐԻ

Պ Ա Տ Կ Ե Ր Ա Ջ Ա Ր Դ

ՋԵՌԱԳԻՐ ԱՅԲԲԵՆԱՐԱՆ ԵՒ ԸՆԹԵՐՑԱՐԱՆ

ԱՐՏԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՋԵՌԱԳԻՐ ՕՐԻՆԱԿՆԵՐՈՎ

Վեցերորդ Բարձր. ուղղագր.

491.

Մ-5

1920

Handwritten text at the top of the page, possibly bleed-through from the reverse side. The text is mirrored and difficult to decipher but appears to contain a name and a date.

491.99(075)

Մ-59

Մ Ե Ր Դ Պ Ր Ո Ց Ը

Ա. ՏԱՐԻ

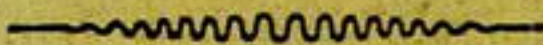
Պ Ա Տ Կ Ե Ր Ա Ջ Ա Ր Դ

ՋԵՌԱԳԻՐ ԱՅԲԲԵՆԱՐԱՆ ԵՒ ԸՆԹԵՐՑԱՐԱՆ

ԱՐՏԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՋԵՌԱԳԻՐ ՕՐԻՆԱԿՆԵՐՈՎ

Վեցերորդ բարեփոխած տպագրութիւն

Handwritten: A 66777

Կազմեցին

ՄԻ ԽՈՒՄԲ ՈՒՍՈՒՑԻՉՆԵՐ

Կազմողներ՝ Մ. Էփրիկեան և Յ. Մայիլեան
Լիս, Լորիս-Մելիքեան փողոց, № 22.

1920

Handwritten: 491.99
Մ-59

Handwritten: 2275

Մ

Մ Մ Մ

ՄՄՐ

ՄՄ, ՄՄՐ, ՄՐՄ, ՄՄՄ, ՄՄՄ ՄՄ,

ՄՄՄ ՄՄՐ. ՄՄՐ ՄՄՄ. - ՄՄՐ.

ყშიყ

ყში, ყში, ყში.

ყშირ, ყშიში, ყშიყ, შიში ყშირ,

შიში ყშიყ, შიში ყშიში.- ყშიყ,

ყშირ, ყშიში.

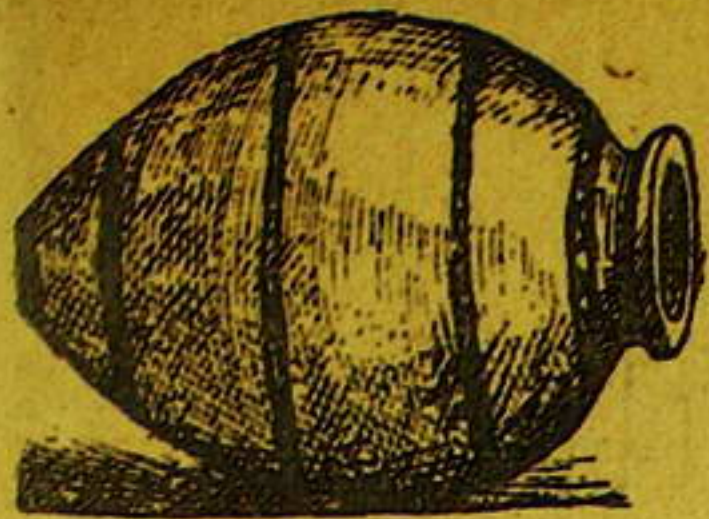
ყშიყ

ყში, ყში, ყში.

ყშირ. ყშიში, ყშიყ, ყშიყ, ყშიყ.

შიყში შიში ყშიყ, შიში ყშიყ.

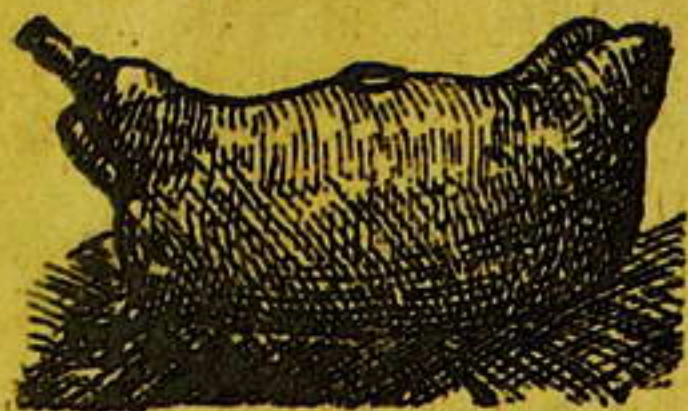
ყშირ, ყშირ. ყშიყშირ. ყშიყ შიში.

Կարասի

Կար, կաս, կարասի, կար, կաս, կարասի.

Կարասի կար, կաս, կար, կասկարի.

Կրկ.

Կրկ - կրկ, կրկրկ, րակ - կրկ, րակրկ.

կրր, ալ, կրրակր. րակրկ, արի, կարի.

- կակրկ արի, կակրկ պարի

- կրկ, կրկրկ.

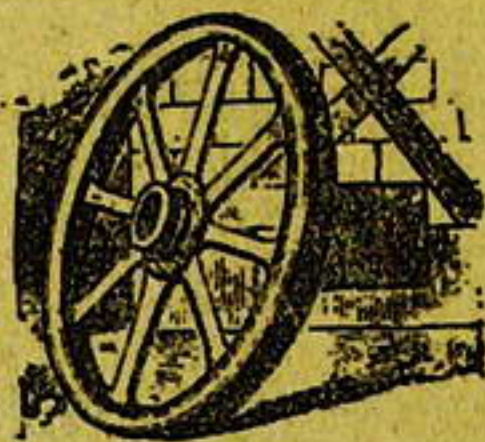
Կրն

տրկ, կրն, տրկրն.

տան, տրկ, կրն, տան-տր-կրն.

նանրկ սաս, նանր, նա նանրկ սնր.

անրւ

նա, սկ, նասկ. սա, սասն.

սասրն տատաւ, սատրւ տատա.

նսր

նսր, նսրիկ. նսար, նսարիկ:

նր, նրա. նրական, Ռսկան:

փափրին ռսկի, փափրին ռսպ:

կոսր

կոսր, կոսար, կոսրկոսար. կոկ,

կոն, կոկոն. փոսար, փիկ,

փոսրիկ. - փափրի, արի փոսարակ. կարի:

փռուն

ռեր, ռեր,

ռերռեր.

ռու, արու, անու. փռուր-փռուր, փռուր

փռու - փռու - րիկ. նա ռենի կարու

փափպ ու փափ, փիկ ու կարասի.

Արուն կարու

տոտիկ արա, ա կարու,

տո-տա, տո-տա

տիտիկ արա, ա կարու,

տի-տիկ, տի-տիկ.

կարուն առա-առա, առ...

տառ

ն-տի

ն-տա-նի

Արուն, կրակ արա, նրա տի կար

արա. կարուն ընկա կարառ.

տրա տիկ կրկուն - կո-կո...

Չնրանի Կարուն

Կրփա կուրի պարի քակ,
արփա կուրի պարի քակ,
արփա կուրի, պա կուրի,
պա ու ուրի պա կուրի.

Տուկր

Կարուն ծրառ, ծրառ.
- Կարուն, կարուն, քուն
արի, քուն. Տուկր առա ծրփան:

Կարին, Արփան, Առնիկ.

Երկու փրկանիկ

Աննան Երկու փրկանիկ ունի

Արամն ու Առնիկ:- Ամիր.

Ես Երկու ճաշիկ ունեմ, Երկու

փտարակ փուր իմ պարկերը նկարեն:

Կարգ

Ես

Եսնիկն ասա իր Կարգին-Եսնիկ, Եսնիկ,

առ-առ պոչիկ, կարծիր ճաշիկ, արի

փանեմ ու փուն առնեմ, կեր փամ, կեր,

կեր, ապրիլ ընկեր... Ծրն-Ծրն արա Ես:

լուսին

լուսին, լուսին, լուսերես,
պրլպրլան էս, կըր էս,
պրլպրլան էս, կըր էս,
նոր էս, նոր էս, նորեկ էս.

շուն

Կշորը շանը միս քուտ.
կարուն էկա. շարակեր շունը որ.
կարին քուտի մար շուր-շուր կերա.
ու սառ.- Ուշ էկար, ուշիկ կարու,
մար շանը, մուկի կարին:

էշո

Կրսէնք ու Աուրէնք
նսպում էին էշին.

- Իսպէս էլ էշ կը լինի, Կրսէն, - ասում էր
Աուրէնք, - Վեր շունք լաւն է,
որ նսպում էս յետէլ էլ քեսար պիտի...

տերև

Կշնան տերևք
լալիս էր.

- Կշուշի քակ էմ, էս յետ-յետակ էմ,
արև էմ ուրում, արև: Կրկը յետէլ էր
սև ամպի տրևի և քապ արեւ:

Տափնոց

Եւսիկը քարի տափնոցը տափին
 կար էր անու՛մ. - էս ո՛նց է, ւ տափնոց.
 քարի տափին ցից մու՛ւմ էս, ի՛մ տափնոց
 ընկնու՛մ, - ասու՛մ էր նա և տափնոցը
 նորից անցկացնու՛մ տափը:

Գոգնոց

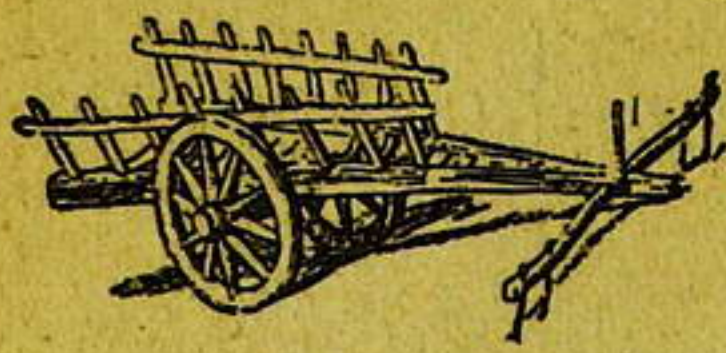
- Կնու՛ւր, որ ու՛

սու՛մարան գնա, ի՛ր գոգնոց կը կւի-
 րե՛մ, - ասե՛լ էր նա: Կնու՛ւր գնու՛մ-գնու՛մ
 իս էր ու ասու՛մ. - նա՛նի, ու սու՛մարան
 նրն էլ մնաց, գոգնոցն էլ:

Մայր այգու
 գայլը գայի էր:

Գայլը, ճայրիկ, գայլը, և

սակ խակը: - Ուր է, ու

- Վիյ, սիյ, սարի քակ:

- Էն, գոմէշ է, գոմէշ...

Նշուողը

Նշուող Նշասինն սապր

գրկինն քաղ էր ստուծ: Նրսիկը գրկեց

սաւեր, երգեց իր քաղերը: - Վիյ-սիյ, սիյ-սիյ

սիյ Նշասի, սիւ քուր սապիս ծի քաղ սա

դանակ

- Աանի, նանի, դանակ եմ գրել, դա-
 նակ: - Եղ որպէս գրար: - Ահ, դիմացի
 դաշտում: Աստիկ ղուկար լսեց ու
 դէպի դաշտ... - Ուր, ուր, այ ուրուր,
 եղ ուր: - Դանակ գրնելու, նանի...

գրիչ

- Ահրարիչ, գրի չիր ու շամիչ: - Գրեցի.
 էլ ինչ: - Աստիկ ու գրիչ: - Ել ինչ:
 - Գրի պոչար կաշաղակ, ինչ էս կրչ
 կրչում չկա - չկա, պոչիդ էս կանչում:

† Խաչիկի Խաչը.

-Արի Խաչ ունեւ, Տի Խաչ:- Ինչամի
Խաչիկ, էդ ճնայ եւ արեւ, ինչպէս նկատ
րեւ:- Ա՛հ էսպէս —, Ա՛հ էլ էսպէս |, Տի
լա րեւ † :- Ինչ, Խաչ, Խաչ անեւ,
Ի՞նչ Խաչիկին պաչ անեւ:

Վարդ ու Առիակ

Վարդը կարծրեւ էր: Առիակը եկեւ
գոպու՛մ էր նրան: Կարուն րեւաւ ճարտող
ճրաւ վարդենու րակ:- Վա՛յ, ճարիկ,- ասաւ
վանին,- Կարուն վախիցը գեպինին է կպեւ...

Կրօր

Կրօր, արօր, օրօր-ը-

րոր վար արա: վարր վարի, որր-ճորր

ալօս շարի: վարր վարի, ալօս շարի,

ալօս շարի ցորեն ցանեմ:

1997
1966
11/12

Ժրլլլլլան ծիրր

ծիր եմ, ծիր եմ, ծրլլլլան,

ծիւ, ծիւ, ծիւ...

Երգել գիրեմ շրլլլլան չիկ, չիկ, չիկ...

Կուպեմ ապար ծածանայ,

Կրծրի պէս սխնայ:

14399
A 6671

Խայտելու Տօփ

Միկներկը դրած էր Խայտելու Տօփ:

-Մայրիկ, փրկներկա մի Խայր էր, փես,

հիմա երկուսն է, մէկը Կոյակիին փսւմ:

-Ո՞րը կրփասա: -Մայրիկ, Խայտելու: -Մի՞

դու Կհնուշ-Մանուշ, կարակ էս անձը...

Թելու աստղ

Թագուհին փրկներկի շապիկ կարեց ու աս-

ասա. - Կարեմ, ինչ լաւ կարեցի: - Էս կա-

րեցի, էս ասրեմ, - ասա աստղը: - Ո՛հ, էս

կարեցի, էս ասրեմ, - ասա թելը:

ԲՎԷՎԻ ԵՐԳՐ

Մի բվեՎ բրօժժ... եկաւ կապաւ Երբէ-
վն և վայր ընկաւ: Ուսը վապեց կարցե-
լու, քայց... բվեՎն արդէն օղուս երգուս

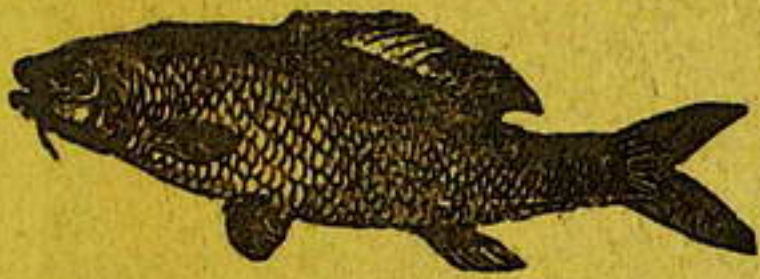
էր. - Բրօ, Բրօ, Բրօբրօյան,

եւ բվեՎն ես արբարբայան,

իկց ես արեւ իմ թեթն,

որ կուլ գնաւ չալ հաւթն:

ՅԿՆԻԿ. ՕՆԻԿԻՆ

Յկնորար մի Յկնիկ արեւ: Օնիկը նայեց,
նայեց ու բերեց չգեց գեպը. - Գնա, մեծա-

ցիր, առաւ, շար եւ պարիկ:

Եղգերուն

Եղգերուն իզամ չորր
 զուր խմելու. հէնց վիպր
 մեկնեց՝ մէկ էլ մի գնդակ վրչպի... անցաւ
 ականգի փակով: Չուրր թողեց նա,
 շրգեց գլուխը. - Ահ՛յ մարդ, ասաւ, օչր որ
 օչ է, զուր խմողի զուրր հարամ չի անի:

մի բաժակ զուր

ծարար ժողովել էին հաւերի
 դարարկ-գրամանի շուրգը: - Ժրւ-ժրւ,
 ժրւ ժրւում էին: - Ժրւ, ժրւ, ինչ է չեր

ուպածր, զո՛ւր... ասաւ իսածոս
 ժիկ Շուշիկը, էս էլ չէր բա
 ժիւր, ճայրիկս ասու՛մ է.

«Ա՛ր բաժակ զու՛ր ով ուլի Կուր»:

Փուլորիկը

Կր՛ւր-Կր՛ւր, ԿրւրԿրւրան,
 Եկաւ Փուլու Փրփրփրան,
 Խալածել է ուրուրից,
 Բաժանել է իր ճորից,
 Փրփրփրու՛մ է ու լալիս,
 Կորած ճորն է ճան գալիս:

ԿՈՂՄԼՐ.

Զորապատ առի մէջ գորար կրո-

կրոուս էր: Ժամի ծայրից խոսար սգ-

ուար ժպտ.- մի կրոկրուա, այ կրոկր-

ուան, աշխանն առար զուր կուսենամ:

ՓՐԱՄՓՈՒՂՂՐ

Կրիփուղ փամփուղը թողեց,

փամփից փչեց ու ծամի փուս.

- Խուղ, Խուղ, այ փամփուղ, փրոո...

Փամփուղը կպաւ առաւ փամփին: Կր

փուղը թետրը փռեց, փչեց. ու սաս.

Խուղ, Խուղ, այ Կրիփուղ, թրոո...

† Թոյ

Թոսարուն աւուս էր.

-Աիրուն ուռնի, զու

րը ին արմարն է փանդել, փամին փեւ

կոսարել: Փղեքիցի փոյ կրգործես, փո-

յով հող կր կրես, արմարի կրծածկես,

ափսոս ես, գնա, մեծարիք փեւ համար:

Մի ֆինգան սուրօ

-Վայրիկ, մի ֆինգան սուրօ քան ին Աս

ֆարին: - ֆինգան կստեն: - Բա ինչ կստեն:

- Գաւար: - Ինչ էլ դայֆա, մեզ ընկաւ.

Աօֆիկը - դայֆա կստեն, նկարեց Աս

Փարիկը այս անգամ:

-ՕՓ, բա ինչ կատեն, Փիկ Աաֆար:

-ՕՓիկ Աօֆիկ, սուրօ կատեն, սուրօ:

ՃԱՍՄԻԿ

Պայր ու աղգիկ ծաղիկ-

ներից փուխզ էին կապոււմ:

-Պայրիկ, այս ինչ ծաղիկ է, յանկարծ

հարցրեց աղգիկը: Պայրը յայտ նայեց

ու սասււ.- ճասմիկ: - Կայ, ճասմիկ, ես

էլ ճասմիկ, սա էլ: - Եկո ճասմիկս, դու

էլ սրա նման մի ծաղիկ ես:

ԳՈՒՂԱԿԱՅ

Զօնիկի նման փղայ չըկայ.

ինչ ասես չեռփից կը գայ: Երեկոյ է, վեր-

յրել է մի գուլպայ և մեզը փչում է,

ես փչում.- Եղ ինչ ես անում, հարցրելս

մինասը.- մինաս, չի պայթում: - Ահ՛յ քեզ

երեխայ, - ծիծաղեց մինասը:

ՆԱՄՐՈՅՐՐ

- Քոյրիկ, քոյրիկ, քես ինչպէս

աչքերս խուփ կոյրի պէս, ո՛յ, ո՛յ. ո՛յ, ո՛յ.

ա՛յ էսպէս, պրփրփում եմ հոյի պէս,

Երգեսց. շրգեսց Կրոյրր, շշեսց ու վայր
ընկաւ: - Որ ասացի. եկ հաստքուրեմ...

Այլ լաւացար:

Աւրեակ

Աօթ ասրեակ նարեւ էին

ծառին: - Արար, որ խար գտեմ ու երկու

ասրեակի խիտեմ, ծառին խնիւր կրճնայ.

հարցրեսց Աւան: - Աօթից... հինգր: - Արաւ

եւ, լաւ ճրաճիր: - Դու եւ արաւ, Աւա:

Ճոպիկ Արարուեան, Արշակ Ռաֆֆի,

Զւրկ Բերրեան, Ռուբէն Զաւարեան

Ծառի փուղին

Ծառի փուղին բուն է հիսուս

ճայր սոխակը շուղերից.

բուն է հիսուս ու կախ արեւ

Ծառի դալար փուղերից:

Նիւանդ արծիւ

էկան անթիւ, անհաշիւ թռ-

չուններ հիւանդ արփային

պարի տարու: - Ժիւ, Ժիւ, ասին, արփայ

արծիւ, ինչ է պարապել, ինչու ես հի-

ւանդ, կոբու ես արեւ, ինչո՞ւ կարող եմ

Կապ Սրբաբարեւել: - Թե քլէտ Ինչ, թև,
թե քլէտ, թռչեմ ու ապաք շրգեմ, հա-
չիւ հապ առաւ արժիւ արխան:

Կիբրուբեւ.

Կաւ, Բբ, Գգ, Դդ, Եե, Զզ, Էէ, Ղղ, Թթ,
Ժժ, Իի, Լլ, Խխ, Ծծ, Կկ, Դդ, Զզ, Դդ,
Փփ, Կկ, Զզ, Կկ, Դդ, Դդ, Զզ, Կկ, Գգ,
Դդ, Կկ Կկ, Կկ, Դդ, Կկ, Կկ, Կկ, Կկ,
Կկ, Կկ, Կկ, Կկ, Կկ, Կկ, Կկ, Կկ:

Զեռագիր և քրտագիր

աւհ, եււ, էէ, ըը, իի, ոո, ուո, և, այ Կի:

ա Ե, ԵԵ, ԷԷ, ԸԸ, ԻԻ, ՈՈ, ՈԼՈԼ, Լ, այ, Այ:

Ա ՝ — Ա Ս

Ասա՞սուս. սա սև է. սոսա Սիս. այս ուս է:

Կ Կ — Կ Գ

Սըպաս է, պաս է. Պապի, սա ղսպ է:—Սյո, ոսպէ սպաս է:

Տ Մ — Մ Մ

Նւա, մոմը իմս է. Սիս ու Մասիս: Մայիսը ամիս է:

Ր — Ր

—Սրամ, ղւր է ուրուրը: Րոպէ ըոպէ ըսպասում եմ:
—Ս՛յ ուրուրը, ա՛յ:

Կ Կ — Կ

Սրև, արև, եկ, եկ: Կու-կու-ըի-կոն, ա՛յ կարմրիկ.
կու-կոն-կու-կոն, ա՛յ կըկու: Կամսար, ասա կար
կամ սար:

Կ ՝ — Ն Տ

Սուր է տատիս մկրատը: Պատիկ Իսակ, Սիսակ, Մի-
սակ, պըտ-պըտուրիկ, իրար տեսակ, Տասը տարի,
Տատիկ արի, տոպրակ կարի:

Ն ն — Ն ն

—Ո՞ւր է Ոսկանը, Նունիկ: — Էմիինի տանն է:

Լ Լ — Լ Լ

—Եսաւ, Տիրանը տեսա՞մ: — Տեսաւ ու տարաւ, պատիւ արաւ:

Լ Լ — Լ Լ

Ելաւ լուսինը լուս արաւ, լալկան Լուսիկը սուս արաւ:

Կ ց — Կ ծ

Լուսինը ցոլաց ու անցաւ: Ճուրտ է եկել, որ ոտ մըսի: Ճուլակը ցորեն է ցանում:

Կ ց — Զ ն

Աւագանում աւագ կար: Զաւէնը Զատկին մնաց տանը:

Ղ ղ — Ղ շ

—Ո՞ւր են շորերս, Շուշիկ, շուտ արա տուր: Նագիկ, ըսպասի, մի ըշտապի:

Գ Գ — Գ Գ

Արշակը երգում էր. — Կրնգ-լրնգ, սագիկ, տրնկ-տրնկ, Գագիկ: Գարուն արի, գարի ցանեմ:

Ղ ՝ Շարմաղ սագիկը Շարմաղ սագիկը Ղ ՝

Ղան արիւր, տւի,
ղնւ արիւր, տւի,
ան սիրուն սագիկ:

Գետուամը լող տուր,
գետուամը սող տուր,
ան կարմիր տոտիկ:

Գոնէ իրիկուն
կրկին արի տուն
շարմաղ ու կոկիկ:

Դ ՝ Գերանդինն Գերանդին Դ ՝

Մաղին գերանդին ուսին դաշտ էր
գնում:

— Էդ ուր, Մաղի, — ասաւ Մուշեղը:

— Որսի:

— Այ մարդ, գերանդին որս կանի:

— Դէ որ զիտես, էլ ուր ես ասում:

Կ ՝ Ապաչիկ Պաչիկ Զ ՝

— Չիկ-չիկ, չիկ-չիկ,
կարմրաչուչիկ,

չալ-չալ աչիկ,
տանս մի պաչիկ:

Չամիչը միրգ է, չիրն ի՞նչ է:

Պատիկ է, չստիկ է:

խ է

էս խոսին ու խուրման

խ

էս խոտն ու խուրման
—էս խոտը խորոմ-խորոմ իմ թումար եղին,—
ասաւ պատիկ թէչանը:

էս խուրման խոշոր-խոշոր իմ խոպոպիկ թէչանին,
մճ-մճ արաւ թումարը:

Կճմ արա, կճմ արա,
անուշ, անուշ խում արա:

վ Վ լորը վանդակում Լորը վանդակում վ

—Նանի, ինչ՞նչ ես լորը վանդակը գցել:

—Վախենում եմ կատուն ուտի:

—Որ վախենում ես, կատուն գցիր վանդակը,
ասաւ Վարդուշը:

Վարդ եմ պոկել մաղերով,
դուրսը դրել շաղերով:

օ օ մանուշիս օրօր Մանուշիս օրօր օ

Ա՛յ չըխ-չըխկան օրօրոց, օրօր, անուշիս, օրօր,
մատաղ գրկիդ նախշունին, օրօր, Մանուշիս օրօր:

Վերի արտի ցորենն ես,
իմ անուշիկ թորէնն ես:

Ցորեն, ցորեն, ցօղուն տուր
ցօղուն, ցօղուն, ցորեն տուր

Ժ Ժ

Վանին ու ծերուկը

Ժ Ժ

Վանին ու ծերուկը

Ծերուկը ծիրան է ուտում, կորիզները գրպանն էր ածում:
 — Ծերուկ, ինչո՞ւ ես կորիզը գրպանդ ածում, — ասաւ Վանին:
 — Վանի, կորիզից մի օր ծիրանի կը լինի, ծիրանուց՝ ծիրան:

— Տասը՝ ծովից, մէկը՝ կովից, — ասաւ նանը:

— Տասը՝ կովից, մէկը՝ ծովից — ասաւ կովը:

Ծերանաս, ծերի պատիւն իմանաս:

Է Է Անկուշտ հարսը

Անկուշտ

Է Է

հարսը

Մի հաց եմ կերել՝ հաց էր, մի հաց եմ
 կերել՝ կակուղ հաց էր, մի հաց եմ կերել՝
 լօջ հաց էր. էն օրհնած կեսուրս էլ չեկաւ,
 որ նստեմ, մի կուշտ հաց ուտեմ:

Հասկացողին մին, չը հասկացողին՝ հազար
 ու մին:

Թ Թ Երկաթը սալին

Թ Թ

Երկաթը սալին

Կլի-թա՛, կլի-թա՛, թա՛-կլի-թա՛.

թա՛-կլի՛, թա՛-կլի՛, թա՛-կլի՛-թա՛:

Երկաթ է թակում թորոսը սալին,

երկաթ է թակում ու երգ է երգում:

Շահէն, նանը իր թանին թթու չի՛ ասի:

բ բ Աանի բաղերը նանի բաղերը բ բ

Նանը կանչեց բաղերին.

— Բճւլի-բուլի, բճւլի-բուլի, իմ բաղիկներ, կանչեց ու կուտ տւեց:

Բաղ ու բաղիկ, կարմրաթաթիկ,
նախշուն թևիկ ու խատուտիկ,
եկան հասան մի լաւ կերան,
մի լաւ կերան, հայդէ կորան:

Թիզ ու կէս, գետնի բզէց:

ձ ձ Օնիկի չւածեղը Օսիկի ձւածեղը Ձ Ձ

Բրինձ ձգեմ հաւիկիս. հաւիկ, հաւիկ, ձւիկ տուր.
ձւից անեմ ձւածեղ, անեմ ու տամ Օնիկիս:

Հաւիկ, հաւիկ, ձւիկ տուր:
Ձւիկ, ձւիկ, հաւիկ տուր:

զ ջ Աարի շրջիկը Մարի շրջիկը Ձ Ձ

Մարի շրջիկ աղւէսն ասաւ.

- Արջիկ, արջիկ, ոտդ պաչեմ, որջումդ ինձ մի տեղ տա:
- Չամչի հատիկ, մեղրի մատիկ, որ դրսումն ես ու մրսում ես, մտիր որջս, — ասաւ արջը:

Չանիկ, ջան ասես՝ ջան կը լսես:

Հ ա ն ե լ ու կ. — Անջուր ջաղաց, անկրակ բաղաջ.

ժ յ Կորեիսի բաժինը

Մորեիսի
բաժինը

ժ ժ

- Մժեղ, ի՞նչ ես ժողովում խոտերի մէջ,— հարցրեց մորեիսը:
- Չմբան պաշար:
- Ինձ էլ բաժին տան:
- Գիժ ե՞մ, զնա դու էլ ժողովի, -- ասաւ մժեղը:

Ժամանակը ոսկի է:

Փ ճ Կիպա փանօր

Ապա ճանճը՝

Փ ծ

Եկաւ ճնճողուկը՝— ճիկ, ճիկ...
Ճուտիկն արաւ՝— ճիւ, ճիւ...
Ճախարակը՝— ճը՛ըլ-վը՛ստ...
Ապա ճանճը՝...

Կուժը ջրի ճամփին կը կոտորի:

Հ ա ն ե լ ու կ. — Պուճուր. կճուճ համով ճաշ:

ռ ռ Կռուկներ

Կռուկներ

Ռ Ռ

Կը՛ն. կը՛ն, կըռկրոան,
Կռուկները հա՛ թռան,
Կռուկների թևի տակ
Եկաւ ամառ մեր դռան:

Ս ռ ա ծ. — Ճանճն ի՞նչ է, որ ճենճն ի՞նչ լինի:
Հ ա ն ե լ ու կ. — Թոկին ջուր տամ, հորթը ուռչի:

Կ Փ

Կնի փիսիկ

Այ փիսիկ

Փ

Սուսիկ-փուսիկ, ա՛յ փիսիկ,
Վանա-ճուտիկ, իմ նազիկ,
մի ալարի, շուտ արի,
իմ Արփիկին օրօրի:

Կաթն ու բրինձ Ռուբիկիս,
տանձ ու խնձոր Արփիկիս:

Ա. ու ա. ծ. — Փոս փորողը՝ փոսը կրնկնի:

Կ Բ Կախալի երգը

Կաքաւի երգը

Բ Բ

Քարուն եկաւ, կանաչ հազաւ, կանգնեց քարին՝ երգեց կաքաւ.
— Բարև կարմիր տաք արևին, ծլին, ծաղկին ու տերևին:

Սիրաք, Միրաք, Քնարիկ, իմ քնարը ի՞նչ
արիք, — ասաւ Արփիկը:

Ֆ Ֆ

Որբի ֆուֆայկան

Ֆ Ֆ

Որբի ֆուֆայկան

— Հայրիկ, ՕՖ, ինչպէս է դողում խեղճ
որբիկը, մի ֆուֆայկա տանս, տաք-տաք
հագնի:

Հայրիկը որբիկին մի ֆուֆայկա հագ-
ցրեց ու ասաւ.

— Քնա՛, բալիկս, այս էլ Ֆլօրիկիս
ընծան:

Ա. ու ա. ծ. — Որբին խրատ տւող շատ կը լինի, հաց տւող քիչ:

Զմեռ.— Դեկտեմբեր, յունւար, փետրւար:

Գարուն.— Մարտ, ապրիլ, մայիս:

Ամառ.— Յունիս, յուլիս, օգոստոս:

Աշնան ամիսներն էլ դուր յիշեցէք:

Առաժ.— Տարին մի Զատիկ, էն էլ նաւակատիկ:

Գարայ Գաթայ

Երեկոյ էր: Մի տղայ քաղցից լալիս էր.

— Սոված մեռայ, հաց չը կայ, ո՛վ կը խղճայ, մի պատառ հաց կը տայ:

— Հաց չը կայ, գնան գաթայ կեր, — ասաւ հարստի տղան:

Քո ականջին օղ արա, գժութիւնդ թո՛ղ արա:

Առաժ.— Կուշտը քաղցածին մանր կը բրդի:

Ե՛ր Կապոյտ մանուշակ Կապոյտ մանուշակ

Գոյնդ կապոյտ, մանուշակ, բոյրդ անուշ,
մանուշակ, դու մի քնքոյշ ծաղիկ ես, գարնան
նշան մանուշակ:

— Վնայ, դու ե՛ս, հէնց իմացայ կարմիր ձու ես:

Մանեակի դասը

Մանեակի դասը

Մանեակը սենեակում կարդում էր, -
 «Եօթը հէրանք, եօթը մէրանք,
 մի ճնճողուկի ոտը կերանք,
 համա կերանք, համա կերանք։

Իւ

Նողբիւր

Սողբիւր, իւ

Պարզիր, սողբիւր, ծարաւել եմ, ջուր տուր ինձ. գիւղից
 քեզ մօտ հիւր եմ եկել, պարզիր, պարզիր ջուր տուր ինձ։

Ձն ծ ա դ ի կ

Ձիւնն էլ ունի մի ծաղիկ, նրան կասեն ճնծաղիկ։

Իւղաբեր, իւղաբեր, շուտ արա իւղը բեր։

Կոպիւ

Հոպիւ

Կոփւ են արել, որ ցրիւ են եկել, թիւ
 չը կայ, հաշիւ չը կայ։

—Ո՞վքեր, քոյրիկ—հարցրեց Պարոյրը։

—Ա՛յ, աստղերը, շէն վախենում։

—Ինչո՞ւ պէտք է վախենան, լուսնի պէս
 հոպիւ ունեն։

Ա Յ Բ Ո Ի Բ Ե Ն

Աա, Բբ, Գգ, Դդ, Եե, Ջդ, Էէ, Ըը, Թթ, Ժժ, Իի, Լլ, Խխ, Ծծ, Կկ,
Հհ, Ձձ, Ղղ, Ճճ, Մմ, Յյ, Նն, Շշ, Ոո, Չչ, Պպ, Ջջ, Ռռ, Սս, Վվ,
Տտ, Բբ, Ցց, Իւ, Փփ, Գգ, Օօ, Ծծ:

ՁԱՅՆԱԻՈՐՆԵՐ

ա, ե, է, ը, ի, ո, օ

Ա Յ Բ Ո Ի Բ Ե Ն

Աա, Բբ, Գգ, Դդ, Եե, Չզ, Էե, Ըը, Թթ, Ժժ,
Իի, Լլ, Խխ, Ծծ, Կկ, Հհ, Չձ, Ղղ, Ճճ, Մմ,
Յյ, Նն, Շշ, Ոո, Չչ, Պպ, Ջջ, Ռր, Սս, Վվ,
Տտ, Լ'ր, Տց, Իւ, Փփ, Գք, Օօ, Ֆֆ:

1. Մեր դպրոցը

Ջր՛նգ-զր՛նգ, զր՛նգ-զր՛նգ,
 զանգն է հնչում.—
 Ի՛նչ անուշ է զրնգզրնգոցը.
 զր՛նգ-զր՛նգ, զր՛նգ-զր՛նգ,
 մեզ է կանչում,
 մեզ է կանչում մեր դպրոցը:

Ինչո՞ւ է կանչում:

2. Կաշաղակը

Չալ կաշաղակը թռչում էր, թռչում ու ծառին նստում.
 նստում էր, նստում, պոչիկն էր շարժում
 ու երգ էր ասում:
 Նորից թռչում էր. թռչում էր, թռչում
 ու ծառին նստում:
 նստում էր, նստում, պոչիկն էր շարժում
 ու երգ էր երգում:
 Նորից թռչում էր, թռչում էր, թռչում...
 Յետոյ ի՛նչ էր անում:

3. Արշալոյս

Արշալոյսը՝
 բարի լոյսը
 դաշտում ծագեց.
 ալ շողերով
 շողշողալով,
 հանդը ներկեց:
 Ունի ձեռին

փունջ բանալի,
 քնածներին
 ձէն է տալի.—
 —Ով շուտ զարթնի
 քնին յաղթի՝
 նա բաց կանի
 դուռը բախտի:

Ա. ա. ծ.—Ով ալարի, ո՛չ դալարի:

Ե՞րբ է ծագում արշալոյսը:

4. Բարի Նազիկը

Ձմեռն էր. ծտերը ցրտից կուչ էին եկել:
 Նազիկը-ոսկեմազիկը լուսամուտի առաջ կաթնով էր ուտում:
 Տեսաւ ծտերին, իր բաժնից մի գդալ էլ նրանց զցեց:
 Թը՛ռռ-փը՛ռռ... եկան ծիտիկները—ճիկ, ճիկ ճիկ,
 կտցեցին կաթն ու բրինձը—կը՛տ, կը՛տ, կը՛տ:
 Կշտացաւ Նազիկը-ոսկեմազիկը, կշտացան ծիտիկները-տիտիկները:
 Լաւ արաւ ծագիկը:

5. Առաւօտը

Ծո՛ւղ-րո՛ւղ-ղո՛ւ... ղո՛ւ... լուսացաւ,
 հաւեր, տեղից վեր կացէք,
 իմ ձէնն աշխարհ իմացաւ,
 դուք դեռ թառին քնած էք:
 Ու հաւերը սուս ու փուս,
 մէկ մէկ թռան բնից դուրս...

Ծո՛ւղ-րո՛ւղ-ղո՛ւ... ղո՛ւ... ճաշ դառաւ,
 Շարմաղ նանի, դուրս արի,
 համ սոված ենք, համ ծարաւ,
 արի, ջուր տուր ու գարի:
 Շարմաղ նանը դուրս եկաւ,
 հաւ ու ճւին կուտ տւաւ...

6. Չվեռ

Ցուրտ էր: Մշուշը պատել էր երկինքը: Ջրերը սառել էին:
 Փափուկ ձիւնը ծածկել էր գետինը: Մերկ ծառերը տխուր կան-
 գնած էին: Դուրսը մարդ չէր երևում:

—Հա՛ֆ-հա՛ֆ, հա՛ֆ-հա՛ֆ, ես եմ էս բակի տէրը. ես եմ էս
 թաղի տէրը, հաջեց Չամբարը և ուրախ-ուրախ գլորեց ձիւնի մէջ:
 —Միա՛ն, միա՛ն, ո՛ւֆ, էս ի՞նչ ցուրտ է, սառայ-ասաւ կա-
 տուն ու ոտները թափ տալով, վազեց տուն:

Ինչո՞ւ մարդը չըկար տանը:

Հ ա ն ե լ ու կ. — էն ի՞նչն է. պատիկ երկինք ձիւն է գալիս:

7. Երբ է լինում

Զինն կայ դաշտերին,
ասորոյ գետերին.
բուխն է հեծեծում
դռները ծեծում:

Եւոյդ երբ է լինում:

8. Վահանի ձիերը

Փոքրիկ Վահանը քնած էր: Ծերուկը երազում նրան ասաւ.—

— Ահա գնդակ,
հոլ ու մտրակ,
թմբուկ, զանգակ,
սրինգ, ջութակ,
տանձ ու խնձոր,
դեղձ ու սալոր,
սուր, հրացան,
էսքան ընծան
բերել եմ քեզ.
Չոկիր, Վահան
ո՞րը կուզես:

— Զի կուզեմ, ձի,
նստեմ, գնամ
պապոնց տուն,

պատասխանեց Վահանը:

— Զի՞ ես ուզում, սո՞ւ, մէկի տեղ երկուսն եմ տալիս, ասաւ
ծերուկը: Վահանը զարթեց ու տեսաւ, որ բռնել է իր երկու
փափլիկ ոտիկները:

Վահանն ինչո՞ւ էր իր ոտիկները բռնել:

9. Մարգօն

Մարգօն մի օր սենեակից դուրս վազեց, ոտը կպաւ սանդուղքին ու տիկնիկի հետ փուլեց յատակին:

Տիկնիկի գլուխը պոկւեց:

— Ինչո՞ւ ինձ վայր գցեցիր, ինչո՞ւ կոտրեցիր տիկնիկիս գլուխը. այ, այ քեզ, — ասաւ

Մարգօն բարկացած ու ոտներով պինդ խփեց սանդուղքին:

Մի օր էլ Մարգօն սեղանից վերցրեց մի գիրք, գրեց թևի տակ և դուրս եկաւ սենեակից:

— Ո՞ւր ես գնում Մարգօ ջան, — հարցրեց մայրը:

— Դպրոց, մայրիկ, Վաչիկի մօտ՝ կարդալու:

— Անուշիկս, դեռ շուտ է, Վաչիկի չափ դառնաս, դու էլ կը գնաս, — ասաւ մայրը և պինդ գրկեց Մարգօին:

1) Մարգօն ինչո՞ւ վայր ընկաւ, ո՞վ էր մեղաւոր:

2) Մայրն ինչո՞ւ չը թողեց, որ Մարգօն դպրոց գնայ:

Ա ո ա ծ. -- Ուշ լինի, նուշ լինի:

10. Չիւնը

— Մայրիկ, ինչո՞ւ է ձիւն գալիս:

— Որ վերմակի պէս ծածկի գետինը:

— Վերմակի պէս, ինչո՞ւ համար:

— Որ գետինը տաքանայ:

— Գետինն ի՞նչ կանի տաքութիւնը:

— Որ տաքացնի ցանած սերմերը և բոյսերի արմատները:

— Ի՞նչ սերմեր — մայրիկ:

— Ցորենի, գարու, հաճարի...

— Ի՞նչ արմատներ:

— Մառերի, ծաղիկների և խոտերի:

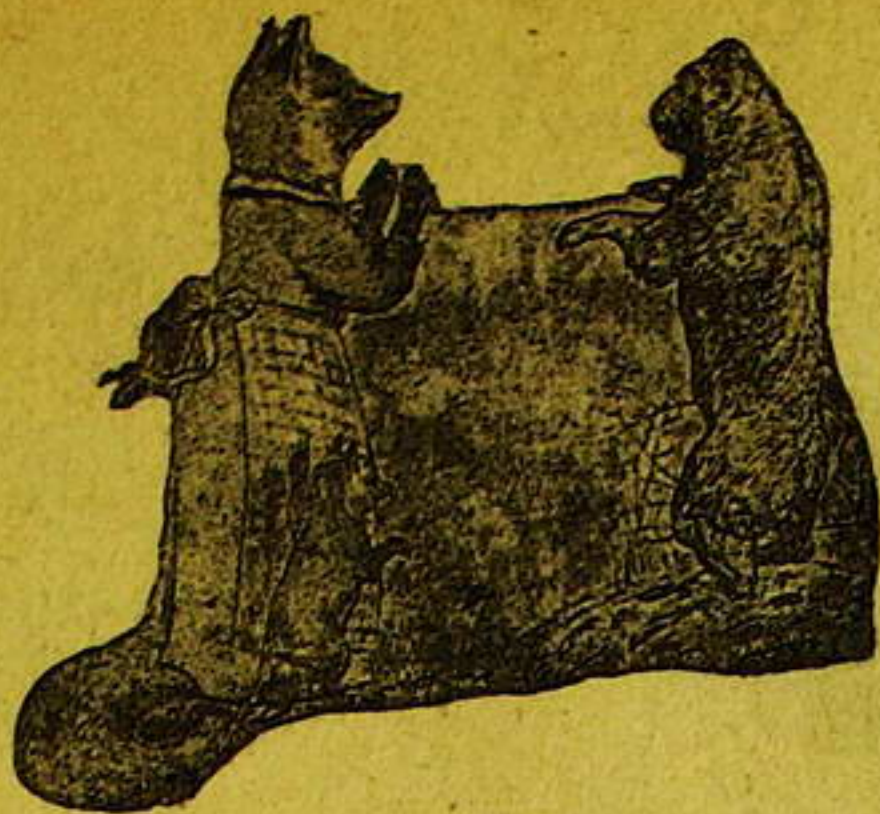
— Ինչո՞ւ տաքանան:

— Որ ցրտից չը մըսեն և գարնանը նորից ծլեն ու ծաղկեն:

— Վայ, մայրիկ, ի՞նչ լաւ բան է ձիւնը:

էլ ո՞ւմ է հարկաւոր տաքութիւնը:

Հ ա ն ե լ ու կ. — Էն ի՞նչն է՝ բերանը գլուխներիս բռնենք՝ կը լցւի, վերև բռնենք՝ կը դատարկւի:

11. Տատմէր Աղւեսը

ա.

Սարի շրջիկ,
պոչը փնջիկ,
աղւէսն եկաւ,
արջին ասաւ.

— Արջիկ-փարջիկ,
տատմէր եմ ես.

երբ գարնանը
արմաղ, շարմաղ
ու լուսերես
որդի բերես,
քոթոթներիդ,
բոտոտներիդ
օրօր ասեմ,
օրօր, նանիկ,
օրօր, ջանիկ:

Յերեկները
համ հագցնեմ,
համ թռցնեմ.
ճարեմ, ճուրեմ,
նրանց պահեմ
հաւի դօշով:

փրփուր լօշով,
մեղրածորով,
տանձ, խնձորով,
թէ ալարեմ,
ոչ դալարեմ...

բ.

— Աղւէս, աղւէս,
դու համ մեղր ես,
համ շաքար ես.
մեղրիցը գուտ
անուշ լեզուդ
սրտիս հասաւ:
Որ տատմէր ես,
տղասէր ես,
եկ իմ որջս,
մտիր քուչս:
Քոթոթներիս,
բոտոտներիս,
պահի, շահի,
հարթի, կըթի,

գարուն հասնենք,
մի օր տեսնենք:

գ.

Ձմեռն անցաւ,
արջը երեք
ձագ ունեցաւ:
Քոթ-քոթոթիկ,
բոտ-բոտոտիկ.
արջուկներին
էն տատմէրը
մի օր տարաւ
բողազավանք, —
մօրը ասաւ
«գնանք ու գանք»:
Տարաւ, ճամփին
բռնեց մին-մին,
չոքեց բկին
ու վզներից
կապեց նարօտ,
արջին թողեց
բալի կարօտ:

Ա. ռ. ա. ծ. — Աղւէսի վկան իր պոչն է:

Աղւեսը ծիջտ էր ասում:

12. Ահնուշ Տայրիկը

—Ո՞վ է, երևիսէ՛ք, յեպ արարանց սիրում. ո՞վ է յեպ

Տեղի՞նք գուրում-գուրգուրում. գի-
շերը անխուն ո՞վ է յեպ հսկում:

—Ահնուշ Տայրիկը .. Տայրիկը անգին...

Էլ ի՞նչ է անում մայրիկը:

13. Ծ ի տ

Մենք հաւեր շատ ունենք: Ամեն օր ես էի կերակրում նրանց:
Մի անգամ մի ծիտ թռաւ, եկաւ ու սկսեց հատիկները մէկ-
մէկ տանել: Նայեցի, տեսնեմ՝ տանում է գերանի տակ պահում,
երբ կուտը վերջացաւ, հաւերը ցրւեցին, ծիտն էլ թռաւ:

Մի քիչ յետոյ մի խումբ ծտերի հետ նա ետ եկաւ, իջաւ
գերանի մօտ ու ցոյց տւեց հատիկները:

Ծտերը վրա թափւեցին ու սկսեցին ուտել: Կերան, կտուց-
ները բսեցին գետնին ու թը՛ռռ, գնացին:

Ծիտը ինչո՞ւ պահեց հատիկները:

Հ ա ն ե լ ու կ. — Այ եզր, չալ եզր, քանի բարձեմ՝ տար եզր:

14. Ռւր գնամ

Բուժն ասաւ. — Եկէք գնանք:

Յուցամատն ասաւ. — Ռւր գնանք:

Միջամատն ասաւ. — Հալապ:

Մատնեմատն ասաւ. — Չալապ:

Ճկուժն ասաւ. — Ես պստիկ եմ, ես ճստիկ եմ, ճար շու-
նեմ, ճամփա շու՛նեմ, ուր գնամ:

Հ ա ն ե լ ու կ. — Հինգ եզրայր պատ են շարում, բայց մէկ մէկու-
չն հասնում:

Պսակ-պսակ, տիկնի պսակ,
 փեսան եկաւ իբր քսակ:
 Տիրնա-նինէ,
 տիրնա-նինէ,
 ուռնի ձէնը գեղով մին է:

Բօյը շինար, մէջքին լամար,
 աչքերը ծով, ունքը կամար:—
 Տիրնա-նինէ,
 տիրնա-նինէ,
 էս մեր փեսան շատ անգին է:

Բ.

Բարով եկաք,
 բարով գնաք,
 ձեր ճամփէքը
 փուռնջ մանուշակ:

Բարով եկաք,
 բարով գնաք,
 օրհնւի մեր
 տիկնի պսակ:

Տիրնա-նինէ,
 տիրնա-նինէ,
 նորահարսը
 ձեր բաժինն է:

Կլոր պար, մէջը ծառ,
 փեսայ, արի հարսին տար:
 Տիրնա-նինէ,
 տիրնա-նինէ,
 պար եկողը նոր փեսան է:

Խնամի Մելիք, խնամի Հերիք,
 աչքերդ լուս, հարսին բերինք:
 Տիրնա-նինէ,
 տիրնա-նինէ,
 պար եկողը նորահարսն է:
 Ռ՛վ է իսկական հարսանիք տեսել:

Ա ո ա ծ. — Էշին հարսանիք կանչեցին՝ ասաւ.
 — Կամ ջուրն է պահաս, կամ փայտը:

16. Ե՛ս

Ագռաւը բռնեց մի խեցգետին և հստեց ծառին.
 Խեցգետինն ուզեց ազատւի ու ասաւ նրան. —

— Ոսկեհատիկ, Ագռաւ տատիկ, ո՛վ է մեզնից
 կեղտոտը:

Ագռաւը սեղմեց կտուցը և կռուաց.

— Դ՛ո՛ւ...

— Ոսկեհատիկ, Ագռաւ տատիկ, ո՛վ է մեզնից
 նաշխունը, — նորից հարցրեց խեցգետինը:

Ագռաւը բաց արեց կտուցը ու կռուաց.

— Ե՛ս...

Ագռաւը կտուցը բաց անելուն պէս՝ խեցգետինը կտցից
 ընկաւ ջուրը և իրեն ազատեց:

Այս երկուսից ո՛վ էր հնարագէտը

Ա ո ա ծ. — Ագռաւին արին քարլանբաշի,
 քարլանը տարաւ քարից թոյլ արաւ:

17. Ինչ է՞մ ուզում

Ապուր-ապուր օրն է՞մ ուզում

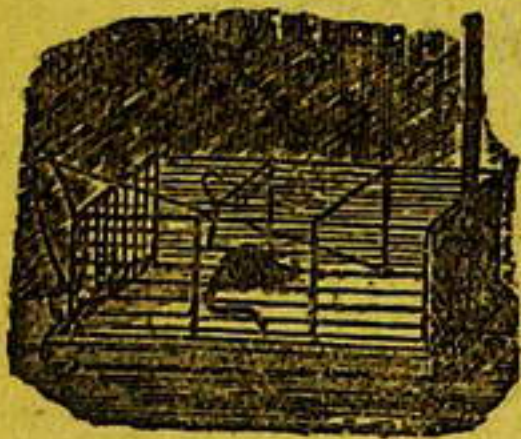
արշակ ու լայն դաշտերի,
անուշ-անուշ իտարն է՞մ ուզում
գարնանի կարմիր վարդերի:

Տարևա, որ եղանակն է անելի սիրելի:

18. Մուկիկը

Մէկ էլ՝ ըհը...
աչքը պուճուր,
ականջը սուր,
մի պատիկ մուկ,
մօրից ծածուկ,
հենց դուրս եկաւ
իրենց բնից՝
թը՛խկ...
Թակարդն ընկաւ
բացւած դռնից:
—Մը՛, ծը՛, ծը՛, ծը՛...
Լաց է լինում

Խեղճ մուկիկը:
—Մը՛, ծը՛, ծը՛, ծը՛...
արցունք թափում
աչքը վիքը:
—Մը՛, ծը՛, ծը՛, ծը՛...
չանկուտում է
իր թակարդի
պինդ կողերը,
—Մը՛, ծը՛, ծը՛, ծը՛,
կրծոտում է,
էն երկաթի
նեղ ձողերը:
Անվերջ, անվերջ
կրծոտում է,
անվերջ, անվերջ
չանկուտում է:
Բայց թէ իզուր,
բոլորը զուր...

Ինչո՞ւ են կատունները մ՛կներ որսում:

ա.

Գիւղացին սայլով տակառներ էր տանում: Մի տակառ սայլից վայր ընկաւ: Վազեց մուկը-դաշտի ձուկը ու թը՛խկ-թը՛խկ.—Պալատիկ, պալատիկ, ո՞վ է ապրում պալատում:

Ձայն տւող չը կայ ու մուկը ապրեց պալատում:

բ.

Եկաւ Գորտիկը-դորթ-դորթիկը.

—Պալատիկ, պալատիկ, ո՞վ է ապրում պալատում:

—Ես՝ Մկնիկս-ձկնիկս. դու ո՞վ ես:

—Ես գորտիկն եմ, դորթ-դորթիկն եմ:

—Արի ապրենք միասին:

Մէկն էր, երկուս եղան:

գ.

Վը՛զզզ, եկաւ մոծակը ու տըզզաց.

—Պալատիկ, պալատիկ, ո՞վ է ապրում պալատում:

—Ես՝ Մկնիկս-ձկնիկս, Գորտիկը-դորթ-դորթիկը. դո՞ւ ո՞վ ես:

—Մոծակն եմ-թևարձակն եմ:

—Արի ապրենք միասին:

Երկուսն էին, երեք եղան:

դ.

Եկաւ Շլդիկը-խլըշտիկը:

—Պալատիկ, պալատիկ, ո՞վ է ապրում պալատում:

—Ես՝ Մկնիկս-ձկնիկս, Գորտիկը՝ դորթ-դորթիկը,

Մոծակը-թևարձակը դո՞ւ ո՞վ ես:

—Նապաստակն եմ-ձորի վաստակն եմ:

—Արի ապրենք միասին:

Երեք էին, չորս եղան:

ե.

Եկաւ Աղւէսը-պարզերեսը:

—Պալատիկ, պալատիկ, ո՞վ է ապրում պալատում:

—Ես՝ Մկնիկս-ձկնիկս, Գորտիկը՝ դորթ դորթիկը, Մոծակը՝ թե-
լարձակը, Նապաստա-
կը ձորի վաստակը. դու
ո՞վ ես.

—Պոչս փնջիկն եմ,
սարի շրջիկն եմ:

—Արի ապրենք միա-
սին:

Չորս էին, հինգ ե-
ղան:

զ.

Եկաւ Արջիկը՝ տեսաւ պալատը ու մըրթ-
մըրթաց:

Պալատիկ, պալատիկ, ո՞վ է ապրում
պալատում:

—Ես՝ Մկնիկս-ձկնիկս, Գորտիկը՝ դորթ-
դորթիկը, Մոծակը-թեարձակը, Շլդիկը-
խլրջտիկը, Պոչը փնջիկը, սարի շրջիկը.
դու ո՞վ ես:

—Ես եմ ձեր գրողը, պալատ գլորողը:

է.

Եւ գործը վախեցան: Մտածեցին, մտածեցին, ինչ անեն,
որ վտանգից ազատեն: Մկնիկ-ձկնիկը բիթը հանեց պալատից
ու ասաւ.

—Խղճա՛ մեզ, Արջիկ-փարջիկ: Մենք այստեղ ապրում ենք
մեզ համար աշխատում ենք ու իրար օգնում:

—Ի՞նչ էք անում, — հարցրեց Արջիկ-փարջիկը:

—Գորտիկը ջուր է կրում, լւացք անում:

Մոծակը երեխաներին է օրօրում, երգ ասում:

Չորի վաստակը ու սարի շրջիկը ճաշ են պատրաստում:

Ես էլ՝ Մկնիկս-ձկնիկս, դաշտից հատիկ եմ ժողովում, բե-
րում տուն: Իսկ երբ մէկը հիւր է գալիս՝ տուն եմ հրաւիրում:

—Որ էդպէս է՝ ապրեցէք ձեզ համար, — ասաւ Արջիկ-փար-
ջիկն ու գնաց իր բանին:

Ինչո՞ւ վնաս չը տուց արջը:

Ա. ա. ծ. — Ինքն իրան օգնողին՝ Աստուծ էլ կօգնի:

20. Արփիկը

Արփիկը կորցրեաց իր փայրակը և ասաւ.

— Ախր թէ կրգորնեմ, կրնւիրեմ նսայիկին, աղփար
աղփիկ է : Արփիկը գրաւ փայրակը :

— Անամ, թէ չրարամ. րամ, թէ չրարամ, — մրաժում էր
նա, — էի ուրիշ անգամ կրարամ, ասաւ ու փայր-
ակը դրեաց պայուսակի մէջ :

21. Հովանոցի տակ

Շողիկն ու Շաւարշը մի անձրև օր դպրոց էին գնում : Նրանք
մի հովանոց ունէին :

— Էս մի հովանոցով ի՞նչ պէտք
է անենք երկուսս, — ասաւ Շաւարշը :

— Արի էսպէս անենք, — ասաւ Շո-
ղիկը, մինչև կէս ճամփէն հովանոցը
դու բռնի գլխիդ, յետոյ՝ ես :

— Հաւ գտար, Շողիկ, դէ ան. ու
ճամփա ընկան : Կէս ճամփին Շողիկն
ասաւ.

— Շաւարշ, հիմի դու բռնիր :
Երբ մօտեցան դպրոցին, Շողիկը
մտաւ հովանոցի տակ ու ասաւ.

— Շաւարշ, չէ՞ որ մենք, — հովա-
նոցով եկանք, ինչո՞ւ ենք թրջւել :
Երկուսն էլ մնացել էին զարմա-
ցած :

Ինչո՞ւ թրջւեցին նրանք :

Հ ա ն Ե Լ ո ւ Կ. — Անթիւը թռաւ, անտար մնաց :

22. Գարնանը

Բացւել են գարնան
օրերը պայծառ,
արի, իմ ընկեր,
գնանք դէպի սար:

Կանչում են գարնան
հաւքերն անհամար,
գնանք, իմ ընկեր,
գնանք դէպի սար:

Գարնանը ինչո՞ւ են սար գնում:

Հանելուկ. — Էն ի՞նչ ճամփորդ է, գնում է, գնում, չի յագնում:

23. Զագուկները

Առաւօտ էր: Ծիծեռնակը կերակուր բերեց ձագուկներին համար.

— Վիստ, վիստ, վիստ, — Ինձ, ինձ, ինձ, ինձ—
ինձ տուր, սիրելի մայրիկ, — ճրտճրտացին ձագուկները բնի միջից:

— Ծիւ, ծիւ, ծիւ, — լաւ, լաւ, լաւ, — գուրգուրեց մայրիկը ու գնաց եկաւ, ամենքին էլ հերթով կերակրեց:

Ինչո՞ւ էր հերթով կերակրում ծիծեռնակը:

Առաժ. — Ո՞ր մատդ կտրես, որ ցաւ չըտայ:

24. Ծիտիկի սերը

Ես սիրում եմ կարմիր արև,
կարմիր արև.

Ես սիրում եմ կանաչ տերև,
կանաչ տերև:

Ա՛յ արևիկ, ծիւ, ծիւ

Ա՛յ տերևիկ, ճիւ, ճիւ,

Ինձ տւել էք երկու թևիկ,
երկու թևիկ,

Ինձ տւել էք փոքրիկ սրտիկ,
փոքրիկ սրտիկ,

Երկու թևիկ, թը՛ռռ, վը՛ստ,

Փոքրիկ սրտիկ, ճը՛ռռ, վը՛ստ...

Ե՞րբ է ուրախ ծիտը:

Ինչո՞ւ է ուրախ:

Հանելուկ. — Որսորդը հրացանով թռչուն որսաց.

նչ հրացանն էր հրացան, ոչ թռչունն էր թռչուն:

Երբ է լինում

Ձիւնն է հալում.

խոտը կանաչում.

ծաղիկը ծաղկում.

օրը երկարում:

Կայր էրբ է լինում:

26. Արագիւներ

Հեռու աշխարհից, տաք երկրներից, կապոյտ ծովերից, շա-
րան-շարան եկան արագիւները: Եկան նստեցին բարձր ծառե-
րին, տան կտուրներին ու զլլզլլացին. —

— Գարուն ենք բերել,

արև ենք բերել,

հեռու աշխարհից

բարև ենք բերել:

Նրանցից մէկը՝ ձիւնի պէս սիպտակ, ոտները բարակ, հա-
սակը բարձր, կտուցը երկար ու տեսքը հպարտ, եկաւ, գտաւ
իր բունը և ուրախ-ուրախ թափահարեց լայն-լայն թևերը:

Տեսան մանուկները՝ առաջ վազեցին ու
պար բռներին:

— Արագիւ, բարով եկար,

այ արագիւ բարով եկար,

դու մեզ գարնան նշան բերիր,

մեր սրտերը ուրախացրիր:

Գարնանն ուրիշ ի՞նչ թռչուններ են գալիս:

Ռրտեղից են գալիս:

Հանելուկ. — Էն ի՞նչն է. հայրս տանը, միրուքը երկնքումը:

27. Լագրագօ

— Լագրագօ,
 Հաջի Բէգօ,
 Էդ սրտեղից,
 «Սև սարերից»:
 — Ի՞նչ ես բերել:
 «Հոտով սապոն»:

— Ո՞ւր կը տանես:
 «Սուսան տատիս»:
 — Որ ի՞նչ անի:
 «Հաչակ լայ,
 գցի գլխուն,
 հասնի գարուն»:

27. Մեղուն ու թիթեռը

Մեղուն թռչկոտում էր ծաղկից ծաղիկ ու նիւթ հաւաքում:
 Թիթեռը տեսաւ մեղին, փրփռացրեց թևերը. —

— Ի՞նչ ես չարչարում ու տանջում
 քեզ քուրիկ, տես ինչպէս եմ ապրում
 ես. ծրծում եմ ծաղիկների հիւթը,
 թռչկոտում եմ ու խաղում:

Նայեց, նայեց մեղուն ու տրզզաց.

— Ես պաշար եմ հաւաքում, քեզ
 ի՞նչ կայ, այսօր կաս, վաղը չը կաս:
 Ե՞րբ է թիթեռ լինում եւ ո՞րտեղ:

29. Մեղուն

Պզան, պզան,

պրզպրզան,

պատիկ մեղու տրզտրզան.

դաշտ ու հովիտ կը շրջես,

բարձր սարեր կը թռչես,

սուսան, սմբուլ կը ծծես

ու ոտներով թաւամազ

փոշի առած կը գաս:

Մեղուն ինչո՞ւ է փոշի բերում.

հ. ու ա ծ. — Ամառայ փուշը, ձմեռայ նուշը:

Գարուն էր: Նապաստակները շատացել էին: Մէկ էլ աչքը շիւ մի նապաստակ քիթը դէս ու դէն շարժեց ու ականջները թափեթափ տւեց:

Քիչ յետոյ դուրս թռաւ երկրորդը երրորդը... Այսպէս եկան մեր լոշտակ-ականջերն ու սկսեցին իրար հետ խաղալ:

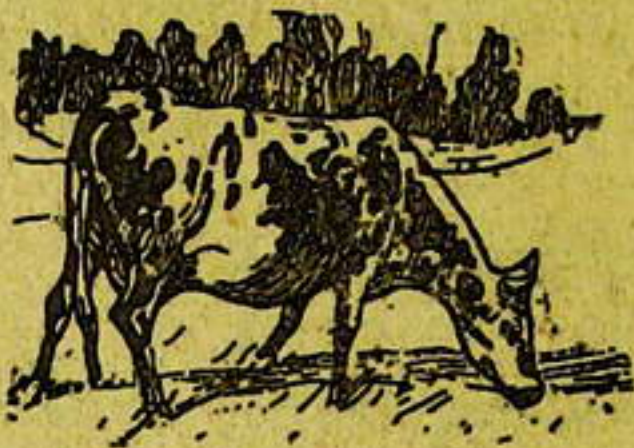
Մէկը պառկում էր, ականջները գետին փռում ու սպասում. Մի ուրիշը ցատկում, ընկնում էր նրա գլխին, յետոյ երրորդը, չորրորդը, հինգերորդը... Հաւաքւում էին ու սկսում գծի պէս խաղալ:

Խաղում էին, խաղում, յոգնում ու նորից մտնում անտառը
Ի՞նչ է ուտում նապաստակը:

Հանելուկ.— Էն ի՞նչ է. պատիկ երկինք՝ տակը ձիւն է գալիս

31. Փնջիկ կովը

Փնջիկ կովիս,
Ծաղիկ կովիս
շատ եմ սիրում.
դաշտից՝ կանաչ,
աղբիւրից՝ ջուր
ես եմ բերում:
— Կեր, Ծաղիկս,
կեր կովիկս,
կերդ անուշ,

խմիր, Ծաղիկ,
խմիր ջուրդ,
խումդ անուշ:
Կեր ու խմիր,
փը՛ռ-փը՛ռ կաթ տուր,
կաթդ անուշ:
Փը՛ռ-փը՛ռ կաթ տուր,
սերն երեսին,
սերդ անուշ:

Փնջիկ կովիս,
Ծաղիկ կովիս,
շատ եմ սիրում
դաշտից՝ կանաչ,
աղբիւրից ջուր
ես եմ բերում:

Ի՞նչ օգուտ է տալիս կովը

Ա. ո ա ծ. — Ապրանքին տէր, որդուն հէր:

Ծոյլն ու զուրր

Ծոյլը կարցնում է զրին.

—Ահյ զուր, էդ ուր ես վայում ան
դադար: Զուրր պարսախանում է.

—Գնում եմ արք ու արօր, անպատ ու այգի
զրեմ կանաչեն, Ծոյլերը րեւենեն ամաչեն:

Ծոյլերը կամաչեն

ա. ա. ծ. — Ուվ ալարի, ոչ դալարի:

33. Մայիս

Գարնան ամիս,
սիրուն Մայիս,
նախշ ու նկար,
բարձր եկար...

Եկար, բերիք
վարդը կարմիր,
սուսան, սմբուկ
ու շահ բլբուկ:

Տարայ ո՞ր ամիսն էք սիրում:

34. Ի՞նչն է շաւր

Կատուն ասաւ. — Ամենից լաւը
կաթն է. ասենք մուկն էլ վատ
չէ, բռնելն է դժար:

Աքլորն ասաւ. — Կաթն ի՞նչ է,
այ թէ մի բուռը կուտ լինէր...

Չամբարն ասաւ. — Ի՞նչ էլ բա-
նի անուն տւիք էլի, անի, ոսկոռ,
ջան ոսկոռ...

Այծն ասաւ. — Ի՞նչ հարցնէք, մի փունջ խոտը ամենից լաւն է:

ա. ա. ծ. Ամեն թռչուն իր երամի հետ:

35. Վարսիկի կատուները

Կտուրի տակ շինած էր ծիծեռնակի բունը: Չագուկները մէջը ծըլւելում էին:

Մի անգամ Փիսիկը, Միսիկը և Փսփսուրիկը գողէգող եկան կանգնեցին բնի տակ:

—Ա՛խ, թէ ճանկս կընկնեն, փսփսաց չար փիսիկը ու պոչը շարժեց:

—Օհ, ի՞նչ անուշ միս կունենան, մոռաց Միսիկը ու մարող մտաւ:

—Ի՞նչ կուտեմ, մլաւեց գիժ Փսփսուրիկը, վեր ցատկեց ու թրը՛մփ՛ ընկաւ գետին:

Փիստ, փիստ, այդ ի՞նչ էք անում, սպասեցէք, ես ձեզ ցոյց կը տամ,—ասաւ Վարսիկը,—երեքին էլ բռնեց, տարաւ տուն:

Վարսիկը ինչո՞ւ տուն տարաւ կատուներին:

Ա. ա. ծ. — Ինչ կը ցանես, էն կը հնձես:

36. Կատու

Ես մի կատու եմ մլաւան,

—միանձ, միանձ, միանձ...

Նազ ու նուզով, ինքնահաւան,

—պահ, պահ, պահ...

Հեռու-մօտիկ ցատկել գիտեմ,

—հօպ, հօպ, հօպ...

Սուտիկ-մուտիկ սատկել գիտեմ,

—վայ, վայ, վայ...

Չար մկներին խաբել գիտեմ,

ծհ, ծհ, ծհ...

Կատուն ի՞նչպիսի կենդանի է:

37. Կուկուչիկու

—Կատո՞՛ւ, կատո՞՛ւ,

էդ ո՞րտեղից:

«Պապոնց գեղից»:

Կատուն հ՞նչ էր բռնել:

—Շալակդ ի՞նչ է:

«Կուկուչիկու»...

էդ ի՞նչ քիչ է:

Ուրիշին կը տա՞ր:

38. Անուկ կապու՛ն.

Մենք երեւոյ փնում էինք մի անկողնում:
 Երբ մայրս փռում էր անկողինը՝ մեր Անուկը
 պրոպր էր գալիս նրա շուրջը ու մտնում: Իսկ
 երբ մենք մտնում էինք անկողին՝ նա էլ էր մտնում,
 կծկւում էր, դունչը դնում թաթերին ու մրոռ-մրոռ,
 մրոռ-մրոռ, անուկ փնում էր:

Արփիկը լուս արաւ.

29. Քոյր ու եղբայր

Ծաղիկ քաղենք տեսակ, տեսակ,
 քաղենք, հիւսենք ծաղիկէ պսակ,
 տանք հայրիկին,
 տանք մայրիկին:
 Ասա՛, հայրիկ,
 ասա՛, մայրիկ,
 ո՞վ է մեզնից շատ սիրելի:
 Հայրիկն ասաւ,
 մայրիկն ասաւ. —
 — Իմ անուշիկ
 Հայկ ու Նուշիկ,
 և՛ սիրուն են պսակներդ,
 և՛ սիրելի դուք ինքներդ:

Ծաղիկը ո՞րտեղ է բուսնում:

Հանելուկ. -- Էն ինչն է՝ կտրում եմ, չի կտրում:

40. Մ ժ եղ

Լինում է, չի լինում մի մ ժ եղ:

Մի օր, երբ արևը մայր է մտնում, վեր է կենում գիծ քամին:

Մ ժ եղը տեսնում է, որ քամին իրեն պատում է, ինքն իսկոյն խոտը բռնում, խտտում է: Խտտում է, պրծնում մահից

—Մ ժ եղ, ինչո՞ւ ես խոտը խտտել, հարցնում է քամին:

—Էն քեզնից եմ ազատել, որ չը գցես քարէքար, որ չը հանես սարէսար: Բա գիւղացին մեղքը չի՞, հնձած խոտը զո՞ւր կորչի

Ռ՛ւմ ազատեց մ ժ եղը, իրեն թէ խոտը

Ա. ռ. ա. ծ. — Արջի խաղը տանձի համար է:

41. Ծ աղ ի կ ն եր

Դաշտի շողիկ-շաղիկներ:
անգակ-զանգակ ծաղիկներ,
ի՞նչ էք նայում ինձ վրա
մուխ-կապուտակ աչերով.
ձեր մտքումը էդ ի՞նչ կայ,
որ դաշտերում օրերով
հա զնգում էք, զըրնգում,
գլխիկներդ օրօրում:

Ի՞նչ ծաղիկների անուն գիտէք:

Ա. ռ. ա. ծ. — Ամեն ծաղիկ իր հոտն ունի:

42. Պոչատ հաւը

Մեզ մի պոչատ սև հաւ կար՝
դռնէ-դուռը ման կը գար.
տւին ոտը կոտրեցին:

Պղինձ դրին եփեցին,
միսն ու շորւէն որ կերան,
ոսկոռը մեզ ճամփեցին:

Շուտասելուկ. — Շատ խիստ, շատ ցուրտ տարեմուտ:

43. Ծառի հարսնիք

Ծիտիկները հարսնիք ունեն, — ճրգը՛ր-վրգը՛ր, ճրգըր-վրգըր...

Ի՞նչ դրժժոց է կաղնու ծառին,
այգու պատին, կտրան ծէրին,
տանսը, քանն, հարիւր, հազար,
պար են գալիս՝ էլ քանի պար:
Միրգ են բերել մէրու ծառից,
կուտ են բերել ճամփաներից.
գարի կորեկ՝ հանդից, արտից:
հարսը ասաւ. — էս քիչ է, քիչ:

— Թըր՛ ոռ, դէ թռէք, էլի բերենք:

— Թմբլիկ ծիտիկ, ի՞նչ ես բերել:

— Մի հատ հաճար:

— Բմբլիկ ծիտիկ, ի՞նչ ես բերել:

— Կանաչ բանջար:

— Բա դո՛ւ, Պատիկ:

— Չիր ու չամիչ:

— Բա դո՛ւ, Չատիկ:

— Կորեկ մի քիչ:

— Բա դո՛ւ, պատլիկ, սիրուն ծիտիկ:

— Ե՛ս... մոռացայ... բան չը բերի:

Թըր՛ ոռ, դէ թռէք, գնանք բերենք:

Ո՞ր թռչուններն են խմբով թռչում:

44. Էն ո՞վ է...

Ծիտիկները ծըլ-ըլացին.

— Տեսէք, էն ո՞վ է:

Ծիտիկները ծըլ-ըլացին...

— Մեր Ռուբիկն է, Արսիկն է.

Կաքաւները գըլգըլացին...

— Տեսէք, էն ո՞վ է:

Կաքաւները գըլգըլացին...

— Լտնիկն է, էմիկն է:

Շուտասելուկ. — Ծառի ճուտը ճմբան ծէրին՝ ճիտը ծուռ:

45. Էրբ է լինում

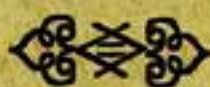
Սրկն է այրում,

խոտը չորանում,

չորենը հասնում

հասկերը լցնում:

Սոյդ էրբ է լինում:

46. Նանի հաւերը

— Զո՛ւ, Զո՛ւ, Զո՛ւ, բրնձի,
ով որ չը գայ՝ մէրն ինձի,
տանեմ ծախեմ՝ գինն ինձի:

Էսպէս կանչեց մեծ նանը, կուտը
ցանեց դռանը:

Հաւաքւեցին սև-սևուկներ, սիպ-սիպ-
տակներ, պէծ-պէծիկներ, դեղ-դեղիներ,
պրտ-պրտուրիկ, չըլ-պտուրիկ հաւերը:

Եկաւ և աքաղաղը. հասակը բարձր, վիզը երկար, գլխի թա-
գը կրակի պէծ, փետուրները գոյնզգոյն ու միրուքը կաս-կար-
միր աքաղաղը:

Ու տեսնելով կուտ-կուտիկ՝ հաւ աքաղաղ, ճուտ-ճուտիկ,
վրա հասան ճը՛տ, ճըտ, ճը՛տ, վեր քաղեցին կը՛տ, կը՛տ, կը՛տ...

Հաւերը ի՞նչ օգուտ են տալիս.

Ուրիշ ի՞նչ ընտանի թռչուններ գիտէք:

Ա. ո. ա. ծ. ն. ե. ր. — Գեր հաւը ձու չի ածի:

Ածան հաւը կըչկըչան կը վնի:

47. Մուրթան արշուրը

—Մո՛ւղ-րո՛ւ-ղո՛ւ...

Ես շահ արշուրն եմ,
ես խան արշուրն եմ, սուլթան արշուրն եմ:
Իմ հաւիկներ, ո՛վ է աշխարհի գեղեցիկը,
քաջերի քաջը:

—Ջը կայ, չը կայ, սուլթան ու խան, չը կայ, չը կայ, պայծառ
շահ, էս աշխարհում քեզ հաւասար: Ի՛նչ ես գեղեցիկը, դ՛ու ես
քաջը, — պատասխանում են հաւերը:

—Մո՛ւղ-րո՛ւ-ղո՛ւ...

Արծւի ձէն ո՛վ ունի,
ուժեղ ոտներ ո՛վ ունի:
գոյն-գոյն շորեր ո՛վ ունի:

—Մեր շահի շորերն են գոյն-գոյն, ոտներն են պողպատ ու ձէնն
է գիւ-գիւ:

—Մո՛ւղ-րո՛ւ-ղո՛ւ...

Ո՛ւմ թախտն է բարձր,
ո՛ւմ գլխին թագ կայ,

ո՛վ է ձեր սուլթանը, ո՛վ է ձեր խանը:

—Ի՛նչ թախտն է բարձր, քո գլխին թագ կայ: Ի՛նչ ես մեր սուլ-
թանը, դու ես մեր խանը:

Ի՛նչ... բռնեցին խանին, մորթեցին սուլթանին, փետրեցին
հարան, եփեցին ու կերան:

Ի՛նչ ընտանի թռչուններ գիտէք, արշուրից ուժեղ ի՛նչ թռչուն կայ:

Ա. ա. ծ — Գլուխը գովելով գլորւեց:

48. Ծիպիկ

Կսարիկ-ճարիկ, այ Ծիպիկ,
 Կանի թուլես ծառից-ծառ,
 Գունէ մի քեղ քիչ քիպիկ,
 յոգնած թևիդ հանգիստ արե՞

Ծիպիկն ինչո՞ւ է ծառից ծառ թռչում:

49. Անբան Հուռիկ

Հինում է չի լինում մի կնիկ:
 Էս կնիկը մի աղջիկ է ունենում անուռը Հուռի: Սա լինում է ծոյլ աղջիկ: Օրը մինչև իրիկուն պարապ-սարապ նստած երգում է.

— Բանն ինչ կանեմ՝ կեղտոտ է.
 բամբակը՝ կորիզոտ է.
 մետաքս պիտի, որ մանեմ,
 մաստակ պիտի, որ ծամեմ,
 կտերը տիտիկ անեմ,
 անցնողին մտիկ անեմ.
 ուտեմ, խմեմ, մթնի, քնեմ:

Հարևանները անուռը դնում են անբան Հուռի:

Ծոյլերի վերջն ի՞նչ է լինում:

Ա. ո. ա. ծ. — Բան դրին փախաւ, հաց դրին հասաւ:

50. Ոչ որ...

— Ո՞վ կայ տանը:

— Ոչ որ... ես եմ, պապս է, տատս է, հէրս է, մէրս է. երկու
 քուրս, երեք ախպէրս, երկու հարսս, հորքուրս ու մօրքուրս.
 Ո՞վ կայ որ...

51. Փիսիկի գանգատը

Փիսիկը նստել
մի մուխ անկիւնում,
ուռքերը կիտել
ու լաց է լինում:
Մօտիկ է գալիս
մի ուրիշ կատու.
— Ինչո՞ւ ես լալիս,
այ փիսիկ ջան, դու...
— Ի՞նչ անեմ հապա,
որ լաց չը լինեմ, —
գանգատ է անում
Փիսօն տըխրադէմ: —
էն Համօն թաքուն
մածունը կերաւ,
գընաց տատի մօտ
ինձ վըրա դրաւ:
Հիմի տատիկի

ետեից ընկած՝
ինձ են ման գալի
մի-մի փէտ առած
էն քոթոթ Սուրէնն,
Անօն ու Մօսօն:
«Ո՛ւր է, — ասում են, —
ո՞ւր է գող Փիսօն,
անի, թէ մի գըտանք,
մածուն ցոյց կը տանք...»
էսպէս բան սարքեց
էն Համօն իմ դէմ.
Ինչ անեմ հապա,
որ լաց չը լինեմ...
Ու Փիսօն նստել
մի մուխ անկիւնում,
ուռքերը կիտել
ու լաց է լինում:

Համ էր արել Համօն, որ մեղադրել
էր փիսօյին:

52. Փեսի բաժինը

Նանը մածուն էր մերել,
բաց պատուհանն էր դրել:
Անտէր մնայ սև կատուն՝
փեսի բաժինն էր կերել:

Ժիժեռնակ, ժիժեռնակ,
 դու գարնանն սիրուն թռչակ,
 դէպի ուր, ինչ ասա,
 թռչում ես այդպէս արագ:

54. Զուխտ ու կէնտ

Մայրիկը ծիրան բաժանեց երեխաներին:

Արմիկ, — ասաւ Սօնիկը, — արի շուխտ ու կէնտ խաղանք
 Տեսնենք ո՞վ կը տանի:

— Էաւ, — համաձայնեց Արմիկը, — առաջ ո՞վ բռնի, ես թէ դու:

— Ես, — ասաւ Սօնիկը, — ես մեծ եմ:

Սօնիկը ձեռքը ետ տարաւ, երկուսն էլ ամուր խփեց և առաջ բերելով հարցրեց.

— Զուխտ է թէ կէնտ:

— Կէնտ, — ասաւ Արմիկը և բռնեց Սօնիկի ձեռքը: — Բայց արատեսնենք կէնտ է թէ շուխտ: Յիշիր այ, ես կէնտ եմ ասել:

Սօնիկը բաց արեց ձեռքը, տեսան որ երեք հատ ծիրան կամէկի մէջ:

— Օ՜՜... կէնտ է, կէնտ, — ուրախացաւ Արմիկը, — տուր ինձ ծիրանները:

— Ոչ, կէնտ չի Արմիկ, — ասաւ Սօնիկը, — այս երեք ծիրանը երեք էլ կորիզ կայ, կանի վեց: Վեցը շուխտ է, դու պէտք տաս ինձ երեք ծիրան:

— Չէ, Սօնիկ, այս երեք ծիրանը երեք կորիզ ունի, որ կանի վեց, բայց երեք կորիզն էլ երեք միջուկ ունի, որ կանի իննը Տես, էլի կէնտ է, դու պէտք է տաս ծիրանները:

Սօնիկը տեսաւ, որ ո՞չ մի կերպ չի կարողանում ազատել Արմիկից, ծիրանները տւեց նրան:

Ռ՞վ էր երկուսից անելի հնարագէտ.

55. Քնած են

—Շուշան, արի թուխար գցենք գոմը ու ճուտերը մէկ-մէկ լողացնենք,—ասաւ քոյրիկը:—Լաւ, արի լողացնենք:

Թուխար մի կերպ գոմը գցեցին, տաշտակը ջրով լցրին, ճուտերը մէկ-մէկ բռնեցին, ջրի մէջ խեղդեցին ու պառկեցրին ջլալի տակ:

Իսկուհի եկան բակը, տեսան մայրիկը հանդիցը գալիս է:

—Մայրիկ ջան, գիտե՞ս ինչ ենք արել, ճուտերը լողացրել ենք, տեղ շինել ու քնացրել, հէնց խելօք քնած են, իսկի լաց չեն լինում,—

ասաւ Շուշանը ու փաթաթեց մօրը:

—Ի՞նչ, ի՞նչ, չը լինի՞ թէ խեղդոտել էք...

—Չէ, չէ, մայրիկ ջան, տես, ջլալի տակ քնած են:

Հմուտ արին նրանք:

56. Մեր վառիկը

—Կը'-կը', կը'-կը', կղաք-կը' կը'-կը'...

Ձուտ էր ածել մեր վառիկը.

ձուտ էր ածել,

հպարտացել,

կըրմըշտուրիկ էն հաւիկը:

Կը'-կը', կը'-կը', կղաք-կան, կղաք-կան...

էս ուր է, ուր, ձուտ էլ չը կայ,

կըրկուում էր,

քըջըջում էր

քըրքըրում էր,

ու կանչում էր.

բնատեղը չալթեիկը...

էս ուր է, ուր իմ ձուտը...

Ինչո՞ւ էր անհանգիստ չալ վառիկը:

Հանելուկ.—էն ի՞նչ տուն է, դրսից արծաթ է, ներսից ոսկի:

Իրէն հետու. քարափին կողորում է անդադար.
 -կղմկ-կմ, կղմկ-կմ: էն կախան է կարդում
 կանաչ թիւերում. -կղմկ-կմ, կղմկ-կմ...

Զրկան ծուլտարը. Ո՛վ քարաւ, ո՛վ կարաւ.. որո-
 նում է և քիտուր կարդում. -կղմկ-կմ, կղմկ-կմ...

Կարան ինչպիսի տեղ է քուն շինում:
 Կարան ինչո՞ւ էր լալիս:

58. Ոսկե ձիկ

Պապի,	Ձւիկը:
Տատի	Ձւիկն ընկաւ
Չալ հաւիկ	Կոտրւեց:
Ածեց ոսկի	Հաց է լալիս
Մի ձւիկ:	Պապիկը,
Տուր որ տւեց	Հաց է լալիս
Պապիկը,	Տատիկը
Բայց չը ջարդեց	Ու կրուկը ուում
Ձւիկը:	Հաւիկը.
Տուր որ տւեց	- Մի լար, պապիկ,
Տատիկը,	Մի լար, տատիկ,
Բայց չը ջարդեց	Նորից կածեմ
Ձւիկը:	Ես մի ձւիկ,
—	Ձւիկ, ձւիկ,
Մին էլ վազեց	Ձւեղէն,
Մկնիկը,	Էլ չի լինի
Պոչահարեց	Ոսկեղէն:

59. Չուչիկը

Առաւօտը նոր էինք վեր կացել, ծառան յայտնեց, թէ գողերը մեր աքաղաղն ու հաւերը տարել են:

Վաղեցիներ տեսանք հաւանոցը դատարկ է:

Իսկուհի եկանք փողոց, դարպասի առաջ կանգնեցինք մեր փոքրիկ շան՝ Չուչիկի հետ: Յանկարծ Չուչիկը գետինը հոտոտեց, նայեց դէս ու դէն և վազեց: Մենք էլ ընկանք նրա յետևից: Չուչիկը կանգնեց մի դռան առաջ և բարձր-բարձր հաջեց: Մէկ էլ՝ դռան յետևից լրսւեցին մեր աքաղաղի ուրախ ծուղրուղուն և հաւերի կըշկըշոցը:

— Գտանք, գտանք, ուրախացանք մենք և կանչեցինք ծառային: Ծառան եկաւ, դուռը բացեց... Հաւերն ու աքաղաղը բանտից դուրս թռան: Չուչիկը պոչը դրօշակի պէս բարձր բռնած՝ հետևում էր նրանց:

Ինչո՞ւ են մարդիկ շուն պահում:
Էլ ի՞նչ զիտէք շների մասին:

Ա. ո. ա. ծ. — Շունն իր տիրոջ վրա չի հաջի:

60. Լուսին

Լուսինն ելաւ էն սարից,
սարի բարձր կատարից,
շէկլիկ-մէկլիկ երեսով
փռեց գետնին լուսի ծով. —

— Չան, այ լուսին,

շէկլիկ լուսին,

չան քո կյոր

շէկ երեսին:

Թաւարն իսկոյն չքացաւ
ու էլ գետնին չը կացաւ,
լուսնի լուսից հալածւած՝
խոր ձորերի մէջ մնաց. —

— Չան, ան, լուսին,

չան, քո լուսին,

չան քո արծաթ

կամար ուսին:

Ե՞րբ է լուսին լինում:

Հան ելուկ. — էն ինչն է՝ մեր կտերը մի կտորած տեփուր է ընկած:

61. Զիաւորներ

Շէկկիկ Իսակը, Բկկիկ Սիսակը ու Բոբիկ Միսակը ձի-ձի էին խաղում: Իսակը հեծել էր պապի ձեռնափայտը, Սիսակը մի թիուկով, իսկ Միսակը՝ մի երկար ձող:

— Ի, ի, հի, հի, հի... խրխնջում էր Իսակի քուռակը:

— Փը՛ռռռ, հը՛ռ, հը՛ռ, հը՛ռ... փռնչում էր Սիսակի ձին:

— Սը՛սսս, ձերմակ ջան, սը՛սսս... փաղաքշում էր Միսակն իր վազանին:

— Մէկ, երկու, երեք՝ հէնց որ նշան արաւ Կարճիկ Խաչիկը, ձիաւորները միասին ասին. —

Ով աղաք, աղաք՝
նա հասնի քաղաք.

ով յետի, յետի՝
նրա ձին փետի:

Ասին ու պոկ, քշեցին իրենց ձիաները... Ինչպէս էին վազում:

Էլ ինչ խաղեր գիտէք:

Հանելուկ. — Պատիկ աղան վազէվազ՝ մէջքի գօտին քառսուն գազ.

62. Անձրեւ

— Էհ, մայրիկ, անձրև է գալի, էլ ինչպէս գնանք գբօսներու:

— Սպասիր, բալիկս, էդ ոսկի է, ոսկի, երկէնքն է տալիս:

— Իսկի էլ ոսկի չէ... չենք կարողանում խաղալ, ինչի է պէտք.

— Ինչի է պէտք... կաց ասեմ, բալիկս, ասեմ, իմացի. —

— Հացը դաշտումը ծլել է,

ծաղկել, ցօղուն արձակել, անձրև է պէտք նրան, որ աճի:

Ծառերը ծաղկել, տերև են տուել, անձրև կուզեն, որ չը չորանան:

Սար ու ձոր կանաչել, խոտերն են աճել՝ անձրև է պէտք նրանց:

Առանց անձրևի ոչ ոք կեանք չունի, նա կեանք է նախշում, նա կեանք է բախշում:

Ա. ո. ա. ծ. — Վատ օրը կը լաւանայ, վատ մարդը չի լաւանայ:

63. Ինքնաբեր

— Արգրան, ինչպէս եղան, որ շունք ինչ կ'ընայ:

— Զեռփերս ապար, չէին:

— Ինչ կար շեռփիդ:

— մի շեռփիս ծիպոր, միս շեռփիս մարակ: Թէ

շեռփերս ապար կրչինէին, ես նրան կ'ընայ ցոյց

կրպայի, — հպարտացաւ երոս, Արգրանը:

Ի՞նչպիսի տղայ էր Տիգրանը:

64. Բիւրեղ

Բիւրեղ, Բիւրեղ, բուրաստան,
մի քոյր ունեմ Հնդստան,
շիւա շապիկ կարող է,
մանր ուլուկ շարող է:
Քոյրս գնաց բանջարի,
բանջար չեղաւ, խոտ եղաւ,
խոտի տակին ծիտ եղաւ:
Ծիտը թուաւ գերանին,
կանաչ խոտը բերանին...
Աւետարան ուխտ գնաց,
Բիւրեղի հետ ջուխտ գնաց:

Ի՞նչ քոյսեր գիտէք

Հ ա ն ե լ ու կ. — Երկու ախպէր ուխտ գնացին,
հէնց իմացայ ջուխտ գնացին:

65. Ծիտիկների կոիւր

I

—Ծիլի—վիլի,
 ծիլի-վիլի,
 ծիտիկները հիւր են եկել
 մեր պարտէզ,
 հիւր են եկել, հազար բարև
 բերել մեզ:

—Ծիլ-վիլի,
 ծիլի-վիլի,
 ծըլվըլում են, թըռվըռում են
 ծառից ծառ,
 թըռվըռում են, թռչկոտում
 են անդադար:

—Ծիւ—ծիւ,
 ծիւ—ծիւ...
 Ծիւկն ասաւ.—

—էս թառն իմն է,
 էս ծառն իմն է,
 ես եմ տնկել ինձ համար:
 —Չէ-չէ...
 Չիւիկն ասաւ.

—Ես եմ տնկել
 ու հիւր եկել,
 որ ըէֆ անեմ էս ամառ:
 —Ցեւ-ցեւ,
 ցեւ-ցեւ...
 Սևիկն ասաւ.—

—Գնա՛, կորի,
 էս սալորի
 տէրը ես եմ, դու սիվ ես:
 —Տեւ-տեւ,
 տեւ-տեւ,
 Թևիկն ասաւ,—

—Իսչ ես եկել,
 աչքդ տնկել
 փնթփնթում ըեզ ու ըեզ:

II

Ծիւիկն ասաւ,
 Չիւիկն ասաւ,
 մի կողմի էլ
 Սևիկն ասաւ.
 Թևիկն ասաւ...
 Ասին, ասին,
 խիստ բարկացան,
 իրար անցան:
 Մէջերն ընկաւ կոիւր,
 աշխարհ կալաւ ծիւ-ծիւր.
 մէկզմէկու գգեցին,
 ու իրար կողք բգեցին,
 ծառից իջան
 կտուրը,
 կտրից ընկան տան դուռը,
 փրուփրուացրին պոչ ու թև,
 մէկ տակ իջան, մէկ վերև:
 Ծիւ-ծիւ,
 ճիւ-ճիւ...
 ծըլվըլացին, թըռվըռացին,
 մէկ էլ յանկարծ
 ելան ձեռաց
 բաժանւեցին, գնացին:
 Ծիւիկն ելաւ սալորին՝
 խէթ-խէթ նայեց բոլորին.
 Չիւիկն ելաւ ծառի ճիւր
 դէս-դէն նայեց աներկիւղ.
 Իսկ Թևիկն ու Սևիկը
 թռան, տեղից վերացան՝
 մեր պարտիզից հեռացան:

Ո՛վ է տեսել ծիտիկների կոիւր:

66. Գառնուկ

Հայրս ինձ համար մի սև գառնուկ էր գնել: Գեղեցիկ էր
ա, գունչը սիրուն: Մի գոյգ փոքրիկ եղջիւր ունէր, ես ամեն
նրանց ճարպ էի քսում, որ փայլեն:

Ես այնքան սիրեցի այդ գառնուկին, որ գիշերները չէի ու-
ում բաժանել նրանից: Ամեն օր տանում էի արածացնելու:
նունը դրել էի Լէյլի: Նա վազում էր յետևիցս, լիզում էր ձեռ-
երս ու գունչը դնում ծնկներիս վրա, երեսիս նայում:

Շաբաթն երկու անգամ սապնով լողացնում էի նրան: Նրա
ղջիւրները մեծանում էին և կամաց կամաց ծոււում: Ես մտա-
ում էի թէ նա ինչպէս մի օր զոչ դարձած պիտի կուլի ուրիշ
ոչերի հետ ու յաղթի նրանց:

Ո՛վ է գառնուկ մեծացրել եւ ինչպէս:

Ա. ու ա ծ. — Ասածու պահած գառը գայլը չի ուտի:

67. Նապաստակը

Նապաստակը տեսաւ աղւէսին ու մին էլ էնպէս գունդ ու
ծիկ ճնց է փախչում, ճնց է փախչում... աղւէսն էլ նրա յետե-
ից ճնց է ձգել, ճնց է լարել:

Աղւէսը տեսաւ, որ նապաստակին հասնողը չէ, ձայն տւեց.

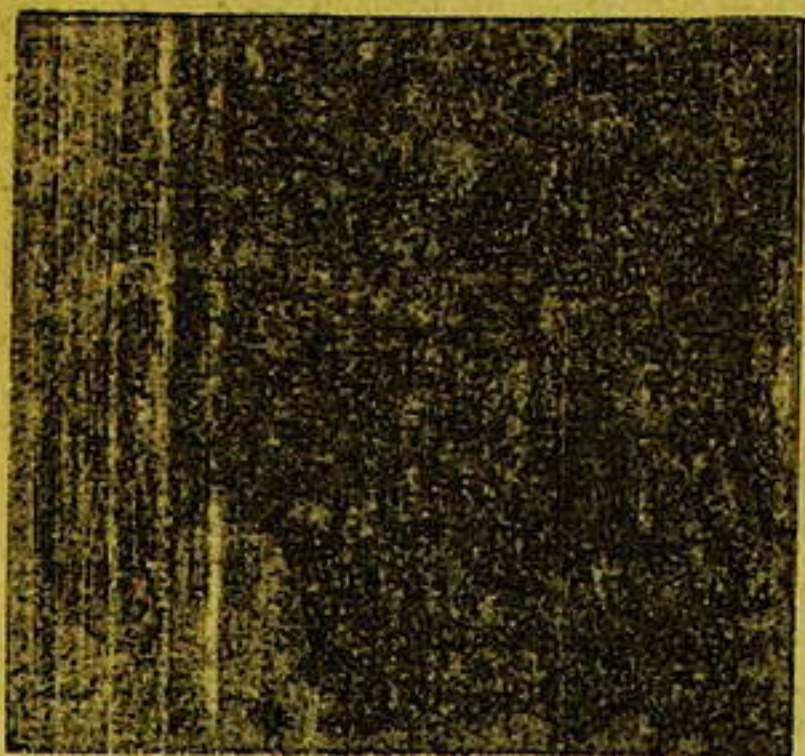
— Ա՛յ շղթիկ, այ մոխրիկ, լաւն էն է կանգնես, ինձ չը չար-
արես, միկնոյն է՛ կը հասնեմ քեզ:

— Ա՛յ ուստա աղւէս, — ասաւ նապաստակը, — հասնելդ ու չը
հասնելդ չը գիտեմ, բայց լսեմ ու կանգնեմ՝ բաց աչքով էդ չես
տեսնի:

Ի՞նչ արագավագ կենդանիներ գիտէք:

Ա. ու ա ծ. — Աղւէսի գունչը խաղողին չը հասաւ, ասաւ խակ է:

68. Փախարակ

Փրվրար, Փրվրար Փախարակ
ես հարս մանեմ, դու բարս
ես մեղր ուրեմ, դու կարսագ
շար մանողին շալ շապիկ,
քիչ մանողին ալ շապիկ:

Թելից ինչ են շինում:

69. Ճնճողուկն ու դեղձանիկները

—Միւ, ծիւ, ճիւ, ճիւ... ճնճողուկ էր, վանդակ չը տեսած
ճնճողուկ:

Կանգնել էր ձողի ծայրին ու նայում էր վանդակին: Երկու
թռչուն կային այնտեղ, դեղձանիկներ էին նրանք:

Ինչպէս կծկւել, կպել էին իրար... կերակուր էլ ունէին:

—Միւ, ծիւ, ծիւ, — ճնճողուկն եկաւ, նստեց վանդակի վրա:

— Իարև, ազնիւ թռչուններ, ինչո՞ւ էք կծկւել: Այդ ինչ լաւ
կերակուր ունէք...

Դեղձանիկները վեր նայեցին.

—Մենք կուշտ ենք, կուզես եկ, կեր:

—Շնորհակալ եմ, — ծիծաղեց ճնճողուկը, — երբէք չէի ցանկա
նայ վանդակը մտնել կտի համար:

1. Դեղձանիկներին ինչո՞ւ էին փակել վանդակում:

2. Ծնճողուկն ինչո՞ւ վանդակ չը մտաւ:

70. Հայրիկի պես

Կառապան Օհանը ամեն առաւօտ լծում էր կառքը և ձիա-
երին ասում.—

— Գնանք, Թռչնիկ ջան, գնանք, Բազիկ ջան, գնանք փող
աշխատենք, որ մեր Շողիկի, Գուրգէնի ու Կիկոսի համար հաց
տնենք, ձեզ համար էլ գարի:

Ասում էր ու բշում դէպի փողոց:

Ձիաները գլուխները թափահարում էին, փունչացնում ու
աղում:

Շողիկը, Գուրգէնն ու Կիկոսը՝ հայրիկի գնալուց յետոյ,
ուրս էին գալիս բակը ու կառք էին խաղում: Նրանց հետ էր
նստում իրենց փոքրիկ շունը՝ Յիբօն:

Գուրգէնը լծում էր կառքին՝ փոքրիկ Կիկոսի հետ, իսկ Շո-
ղիկը մտրակով բշում էր նրանց ու ասում հայրիկի պես:

— Գնանք, Թռչնիկ ջան, գնանք, Բազիկ ջան, գնանք փող աշ-
խատենք, որ մեր Շողիկի, Գուրգէնի ու Կիկոսի համար հաց
տնենք, ձեզ համար էլ գարի:

— Է՛, Շողիկ, կառապան չես, — ասում էր Գուրգէնը, — գնանք
փող աշխատենք, որ մեր հայրիկի ու մայրիկի համար միրգ տնենք:

— Ձէ, Շողիկ, չէ, Գուրգէն, — ասում էր փոքրիկ Կիկոսը, —
գնանք փող աշխատենք, որ մեր Յիբօի համար միս տնենք:

Ո՞ր երեխայի ուզածն էր լալը:

71. Մեր Սեռուկը

Մեր սև կատուին ճանաչում էր ամբողջ թաղը: Կատուները
 շատ կային մեր թաղում, բայց մեր Սևուկը մի հատ էր: Սև, բո-
 լորովին սև, աչքերը դեղին, մազը թափշ, պսպղուն, ինքը սի-
 րուն ու կլորիկ...

Երեկոյեան, երբ հայրս ծալապատիկ նստում էր ու կար ա-
 նում, Սևուկը կամաց-կամաց մօտենում էր նրան և բարակ
 ցած ձայնով մլաւում:

—Մարիամ. հաց բեր, Սևուկը քաղցած է—ասում էր հայրս:
 Սփռոցը բացւում էր, մենք նստում էինք նրա շուրջը, Սե-
 ւուկն էլ նստում էր հօրս ծնկանը:

—Ուտենք, կատու, Աստծու տւածը,—ասում էր հայրս:

Ինչո՞ւ էին սիրում Սևուկին:

72. Արև

Արև, արև, արեգակ,
 աշխարհն առած թևիդ տակ
 ամբողջ տարին երկնքում
 ման ես գալիս շարունակ:

73. Միրուն թռչուններ...

Միրուն թռչուններ,
 Ինձնից մի վախէք,
 Նստեցէք ծառին՝
 Անուշ գեղգեղէք:

Թակարդ չեմ դնի
 Դաշտում, պարտիզում,
 Ազատ ապրեցէք,
 Ձեր երգն եմ ուզում:

Ո՞վքեր են թակարդով թռչուններ որսում եւ ինչո՞ւ:
 Հանելուկ.—Մի կտոր փայտ ունեմ՝ սղոց չի տեսել,
 Մի տոպրակ ալիւր ունեմ՝ ջաղաց չի տեսել:
 Մի արշին ատլաս ունեմ՝ գործող չի տեսել:

74. Երբ է լինում

Դաշտը մերկանում,
օրը կարճանում,
խամին է խաղում,
անշրևը մաղում:

Այդ երբ է լինում:

Հանելուկ.— Չորս եղբայր մի գլխարկ ունեն:

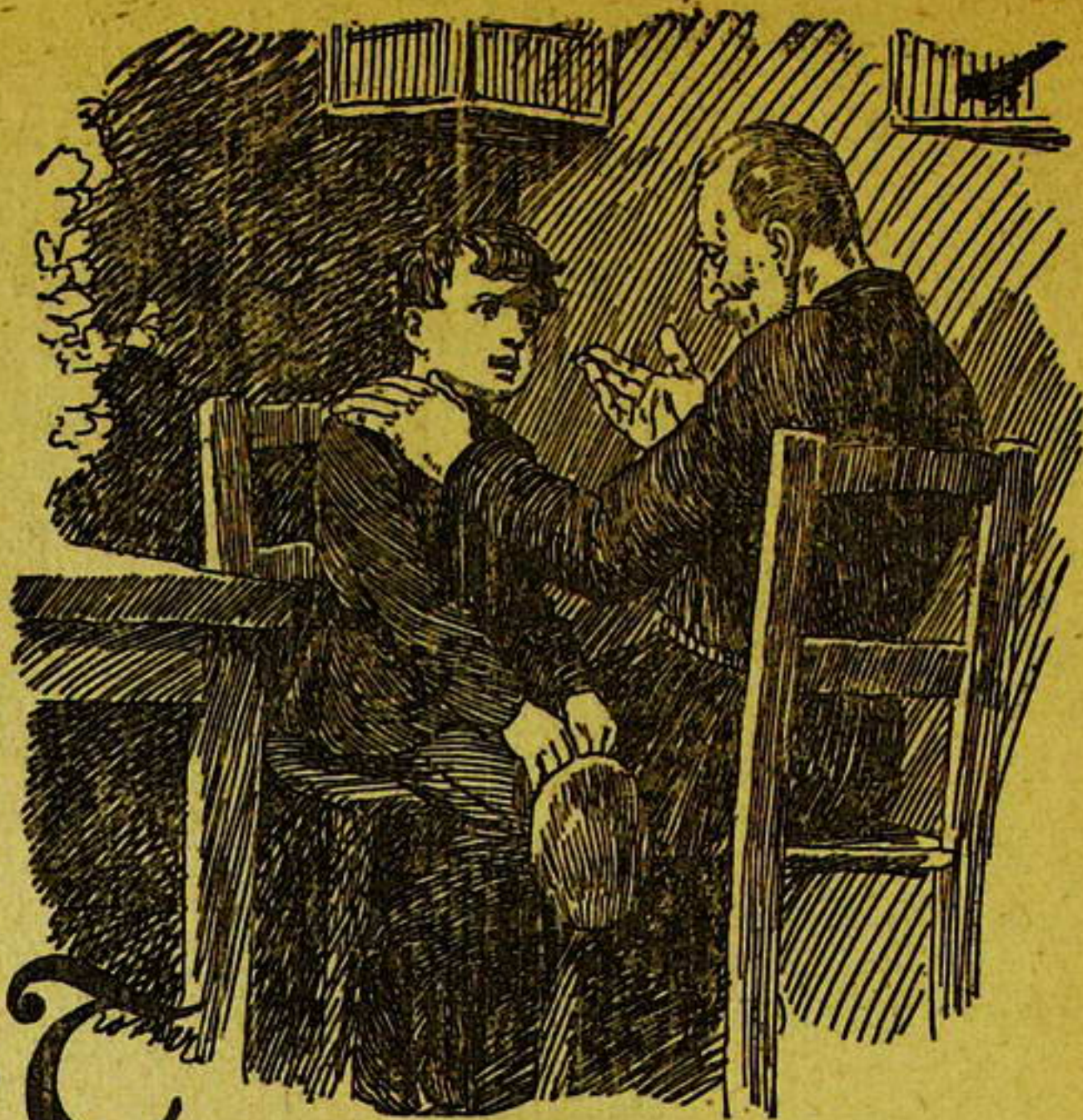

75. Մրամիտ Եւան

- Հայրիկ, տասը, մատդ էնպէս համարիր, որ տասներմէկ լինի, — ասաւ Եւան:
- Տասներմէկ: Էս ըոպէիս.— մէկ, երկու, երեք: Չորս, հինգ, վեց, եօթ, ութ: Տասը, տասներմէկ:
- Չեղաւ, չեղաւ, հայրիկ, իննը թողիր, նկատեց Եւան:
- Ապա ի՞նչպէս, Եւա:
- Ա՛յ ասեմ.— մէկ, երկու, երեք, չորս, հինգ, վեց, եօթ, ութ, իննը, տասը: Տասն էր, չէ՞:
- Այո՛, բայց ոչ տասներմէկը:
- Սպասիր է, ասեմ. հիմա յետ համարենք.— տասը, իննը, ութ, եօթ, վեց: Էս վեց, հայրիկ, էս ձեռքս էլ հինգ մատ ունի, վեցին աւելացնենք հինգ՝ կը լինի տասներմէկ: Եղա՛ւ, հայրիկ, — ասաւ Եւան ու ծիծաղելով դուրս վազեց:

Դուք ի՞նչ գիտէք այս խաղի նման:

Ա. ո. ա. ծ.— Պատիկ է ու չստիկ է:

76.

Շաւարշը վարպետ

Շաւարշը դերձակի աշակերտ էր: Երեք տարուց յետոյ հայրը եկաւ քաղաք՝ որդուն տեսնելու:

— Ի՞նչ ես սովորել, այ որդի, — հարցրեց հայրը:

— Օ, հայրիկ, էլ մի հարցնի, արհեստի կէսը սովորել եմ, արդէն գիտեմ ասեղը թելել, մտում է, որ կարելը սովորեմ, — պատասխանեց Շաւարշը:

— Ձէ, Շաւարշ, էլ չեմ կարող սպասել, ես մեղք եմ, օգնական չունեմ, արի տանեմ կօշկակարի տամ, կօշիկ կարել սովորի:

Միւս օրը Շաւարշը կօշկակարի աշակերտ էր:

Նա ուշադրութեամբ հետևում էր վարպետի բոլոր գործերին և տեսնում էր, որ միշտ միևնոյն բանն է անում նա:

Մի շաբաթից յետոյ Շաւարշն ասաւ հօրը:

— Հայրիկ, ես արդէն վարպետ եմ, արդէն գիտեմ կօշիկ կարելու համար ի՞նչ պէտք է իմանալ. — Պէտք է ոտքի շափար առնել, կաշին թրջել, կաղապարի վրա քաշել, բզով ծակել, մեխ խփել և կօշիկը արդէն պատրաստ է...

— Ապրես, Շաւարշ ջան, ի՞նչ լաւ բան է, ինձ էլ սովորեցրի՛րքո վարպետութիւնը, — ասաւ հայրը:

Ի՞նչպէս տղայ էր Շաւարշը:

77. Ծիտիկն ու մուկիկը

Ծիտիկն ու մուկիկը ախպէրացան: Գետի ափին բուն շինեցին, մտան մէջը:

Մի օր ծիտը գնաց քուշուշ անելու, յետ եկաւ, տեսաւ մուկիկը մեռել է: Ծականը զարկեց, եօթը ճամբի մէջտեղը նստեց հողը փորեց, տւաւ գլխին ու ասաւ,

— Վայ, ախպէր ջան, վայ:

Ձէնի վրա լորիկն եկաւ.

— Ծիտիկ-միտիկ, չալ-փետուրիկ, հողն ինչո՞ւ ես տալիս գլխիդ:

— Թա՛ն, թա՛ն, ասաւ ծիտը, —

ես որ չը տամ, ո՞վ տայ հապա:

Մուկիկի պէս ախպէր մեռաւ,

աշխարհքն էսպէս մնաց անտէր,

ես որ հողը տամ իմ գլխին

մե՞ծ բան է...

Հանելուկ. — Էն ի՞նչն է — չորս ոտը հողին, երկուսը կողին:

78. Փայտփորը*)

Ահա եղևնին
և վրան փայտփոր:
Նա անկոչ հիւր է,
ծառին ամեն օր
տոցով է տալիս,

պտոյտ է գալիս:
Մի բեխլի բզէզ,
կամ մի բան էսպէս՝
կտցին է գալիս,
բկին է տալիս:

Փայտփորը ինչպիսի թռչուն է:

*) Ծառածակի-ծառակուտիկուտ:

79. Անքեր

Եղևած քերև է. ծառիցն է ընկել, քամին
լուկել, ուրի քակ չգել:

Անչիք վերևն է թև լուսի թույլ, իր ծառին
պչի, ուրի քակ ընկած անհետք պիտ կորչի:

Ծ՞րբ են դեղնում տերեւները:

Ա. Ա. Ս. — Ծառի տերևը իր տակը կը կաթի:

80. Քաղցածը

— Վայ, քոռանայ Սահակի մէրը, կերաւ մի դաստա հաց,
մի եզան գլուխ, մի մաթրաթ մածուն, քաղցած գնաց նախիրը...
Վայ, ջանս դուրս գայ քեզ համար, Սահակ ջան...

81. Աշխատանք

— Մենք, երեխէք, օրերով, մէջքով աղիւս կրեցինք. մեր կոշ-
տացած ձեռքերով պատ ու պատնէշ շարեցինք:

— Մենք էլ կացնով, երեխէք, ձող ու գերան կտրեցինք ու ձեզ
համար ապահով խրճիթ ու տուն շինեցինք:

— Մենք էլ դաշտը արօրով ակօս-ակօս վարեցինք, ոսկի ցորեն
ու գարի բուռը-բուռը ցանեցինք:

— Եկէք դուք էլ, երեխէք, աշխատանքը սիրեցէք, ու ճակատի
քրտինքով ձեր ապրուստը ճարեցէք:

Ա. Ա. Ս. — Ով կաշխատի՝ նա կուտի:

82. Որբ գոճիները

Յուրտ էր: Ճուխին, Տուխին ու Պնչօն, որբ գոճիները, պառ-
ել էին կողք-կողքի տւած ու քնել:

—Վախ, վախ, վախ... էս ի՞նչ ցուրտ է,—զարթնեց Ճուխին,
կաւ մտաւ Տուխինի ու Պնչօի արանքը, տաքացաւ ու քնեց:

—Վախ, վախ, վախ... էս ի՞նչ ցուրտ է,—զարթնեց Տուխին,
կաւ մտաւ Ճուխինի ու Պնչօի արանքը, տաքացաւ ու քնեց:

—Վախ, վախ, վախ... էս ի՞նչ ցուրտ է,—զարթնեց Պնչօն,
քնաց մտաւ Ճուխինի ու Տուխինի արանքը, տաքացաւ ու քնեց:

Եւ այսպէս խեղճ գոճիները ցրտից հանգիստ քուն չունէին.
չարթնում էին շարունակ մէկ-մէկու արանքը մտնում:

Տանտէրը տեսաւ, խղճաց և ծածկեց նրանց:

Գոճիները տաքացան ու մուշ-մուշ քնեցին:

Ի՞նչ օգոտ են տալիս խոզերը:

Հ ա ն ե լ ու կ. -- Պապս պառկել է, քառասուն կարպետը վրան.

էլի ասում է՝ մըսում եմ:

83. Խ ո զ ը

—Խոզուկ, սրտեղ էիր:

—Մանուկ աղէնց բակում:

—Ի՞նչ կար, ի՞նչ չը կար:

—Էհ, նա էլ մի տեղ չէր. ոչ կարգ կար, ոչ կանոն: Ամեն
ինչ մաքուր, իստակ, իւղ թափէիր՝ կը հաւաքւէր: Մինչև ան-
գամ՝ աղբանոց էլ չը կար, քանդւի էնպէս բակը... Ա՛յ ինչ եմ
ասել կարմուրջի տակը...

Խոզին ինչո՞ւ Մանուկ աղենց բակը դուր չեկաւ:

Ինչո՞ւ է դուր գալիս կամուրջի տակը:

Ա. ու տ ծ. -- Էշն ինչ գիտէ նուշն ինչ է:

Աղբար կախա էր բռնել. յանկարծ փնասա մի
 մուկ. զաժ գրեց կախար ու ընկա մկան ետևից :
 կախար թուա, մուկը մտա իր բուռը : Աղբ-
 ար մնաց բերանը բաց .

Աղետն ինչպիսի կենդանի է :

Ա. ա. ծ. — Գայլի անունն է ելել, աղետն աշխարհ քանդեց :

85. Քեզ էլ չի մնայ...

ա.

Լինում է չի լինում մի Խաթուն-Կատու է լինում և մի
 էծիկ-Պէծիկ է լինում : Մի օր սրանք փախչում են տանից ու
 անտառում պատահում են Արջիկ-Կարճիկին :

— Խաթուն-Կատու, էծիկ-Պէծիկ, ուր էք գնում, — հարցնում
 է Արջիկ-Կարճիկը :

— Պապի, մենք գնում ենք աշխարհ տեսնելու, չե՞ս գայ մեզ
 հետ, — վախվախելով պատասխանում են Խաթուն-Կատուն ու էծիկ-
 Պէծիկը :

Արջիկ-Կարճիկը մտածում է, մտածում ու ասում. —

— Գը գամ, չը գամ ի՞նչ անեմ, անտառի խորքում թաթս լի-
 զելով հոգիս դուրս եկաւ : Գայլը՝ դամ... բայց ի՞նչպէս ապրենք :

— Ի՞նչ էլ բան ես ասում, Արջիկ-Պապիկ, քաղաքից քաղաք
 ման կը գանք, փողոցները կը շրջենք ու մարդկանց կուրախաց-
 նենք :

— Ի՞նչպէս կուրախացնենք, — հարցնում է Արջիկ-Կարճիկը :

— Արջիկ-Պապիկ, դու սազ կածես, Խաթուն-Կատուն դափ
 կը խփի, ես էլ պար կը գամ, — պատասխանում է էծիկ-Պէծիկը,

— էհ, յաւ էք ասում, գնանք, մարդկանց ուրախացնենք, —
 ասում է Արջիկ-Կարճիկը :

Ու երեքով ճամփա են ընկնում գնում :

Գնում են, գնում, հասնում մի քաղաք: Արջի համար մի սազ են առնում, կատուի համար մի դափ, գայլիս են ու քաղաքի հրապարակում կանգնում: Արջիկ-Կարճիկը սազն է լարում, Խաթուն-Կատուն դափը զլում, ձէն-ձէնի են տալիս, նւագում են ու երգում:—

—Օրնգրլ-մընգրլ, սազ կածենք, | Դէ ծափ տւէք, ծափ տո՛ւ դու,
Դիփալի-դաւուր, դափ կածենք, | Մեր էծիկին պար կածենք...

էծիկ-Պէծիկը կանգնում է յետի ոտների վրա, վիզը տնկում է, միրուքը ցցում, շորոր-մորոր պար է գայլիս, լեզւին է տալիս, մկմկում, ոտին է տալիս՝ տնկտնկում, ծուլի-ծուլի վեր թռչում, երկու թաթը դէմ անում, որին հասնում էսպէս ասում:—

—Արջիկ պապին տանձ տւէք, | Երգիչներիս հաց տւէք,
Խաթուն-կատուին գանձ տւէք, | ձեր շնորհքը շանց տւէք...

Մարդիկ ծիծաղից թուլանում են, որը տանձ է տալիս, որը գանձ՝ մի կոպէկ, երկու կոպէկ.., էսպէս նրանք շրջում են փողոցէ փողոց, բակից բակ: Ուրախ էին և կուշտ, գրպաններումն էլ փող ունէին: Արջիկ-Կարճիկը դառնում է նրանց գանձապահը:

Անցնում է մի առ ժամանակ: Արջը տեսնում է, որ շատ փող է հաւաքւել, միտքը փոխում է:—Էլ ի՞նչ բաժին տամ ընկերներին, ասում է ինքն իրան, էս փողով հազիւ ես կապրեմ, նրանք փողն ի՞նչ են անում: Ու մի օր էլ ասում է ընկերներին:—

—Ես ման գալուց յոգնեցի, ինձ հանգիստ թողէք, գնացէք ձեր բանին...

—Դէ փողը բեր կիսենք,—ասում են ընկերները:

—Ի՞նչ փող,—գայրանում է արջը ու ատամները ցոյց տալիս...

—Ամօթ քեզ, Արջիկ-Կարճիկ, համ տանձը կերար, համ գանձը... Էդ փողը քեզ էլ չի մնայ,—ասում են ու փախչում: Խաթուն-Կատուն գնում է տուն՝ մուկ որսալու, էծիկ-Պէծիկը՝ դաշտ՝ արածելու:

Արջն էս փողերով քէֆ է անում մի օր, երկու օր, մէկ էլ տեսնում է, որ էլ փող չը կայ: Նա էլ գնում է անտառը, կողքի վրա ընկնում ու նորից թաթը լիզում: Իր արած վատութիւնը մնում է իրան:

Ինչո՞ւ երկար չը տեսց սոսնց ընկերութիւնը:

87. Խորամանկ աղւեսը

Լինում է չի լինում մի աղւես: Մի օր էս աղւեսը տեսնում է, որ գետի ափին մի հարս լացք է անում: Մածուկ մօտենում է, որ նրա պաշարը գողանայ, տանի անուշ անի: Մօտենում է, հարսի կապոցը գողանում է ու փախչում:

Գնում է. մի ծառի տակ կապոցը բաց է անում և ինչ տեսնի, փայլուն ոսկիներ... Աղւեսը ուրախանում է, ոսկիները կապում է պոչին, վեր է թռչում, պոչն է պաշում ու խաղ կանչում.—

—Աման, աման, այ աման,
 ով կայ, ով կայ ինձ նման,
 տեսէք, տեսէք ինչ արի,
 ես գնացի պաշարի,

ոսկի գտայ ու բերի
 իմ պոչիցը քաշ արի:
 Իէ, պոչիկ ջան, զնգզնգայ
 թող հարսն էնտեղ թնգթնգայ...

Աղւեսն էսպէս առաջ, ետ, խաղ է անում պոչի հետ: Մէկ էլ մի գայլ մտքի հետ, կուճին անմազ, վիզը փէտ, գալիս է ու ասում.—

Այ աղւես, ով է տւել ոսկին քեզ: Աղւեսը պատասխանում է.—

—Գէլիկ-փէլիկ, գէլ բիձա,
 լիճը տւեց ինձ ընծայ:
 Կուզես, գնանք, գէլ բիձա,
 ասեմ, քեզ էլ ընծայ տայ...

Գայլն ասում է. —
 —Որ էդպէս է,
 այ աղւես,
 հեծի վրէս, տանեմ քեզ:

Խորամանկ աղւեսը հեծնում է գայլին, ու քշում դէպի լիճը: Ճամփին խրատում է թէ՛ պոչդ կը դնես ջրի մէջ, մինչև առաւօտ կըսպասես, ես կը գամ, պոչդ կը հանենք ջրից ոսկիներով զարդարւած:

Այսպէս հեծած գայլ բիձին՝ գալիս հասնում են լճին: Գայլը կըկզում է ջրում ու պոչը ջրի մէջ դնում, Աղւեսը թողնում է, գնում:

Մի ցուրտ օր էր յունւարի,
 գիշերն եղաւ մի տարի...
 Շուրր սառեց, հուպ եկաւ,
 գայլի պոչը պինդ կպաւ...
 Երկինք, գետինք ճկճկաց,
 գայլը ցրտից վնգվնգաց:
 Տեսաւ ինքը կը սառչի,
 պոչը քաշեց, որ փախչի...
 քայց ուրտեղից... էն լճից...

լիճը կպել էր պոչից:
 Օրը բացւեց, լուսացաւ,
 ուստէն քնից վեր կացաւ,
 եկաւ, ասաւ գայլ-բիձին,
 որ կպել էր սառուցին. —
 —Իէ, կոնծկոնծա, կոնծկոնծա,
 խելքի պուտուկ, գէլ բիձա,
 ով է լսել իր օրում,
 ոսկի ման գան ջրերում...

87. Աթօն ու Թաթօն

Աղքատ է Աթօն, աղքատ է Թաթօն:

Աթօն ունի մի տուն երեխէք, Թաթօն ունի մի տուն երեխէք:

Կաթն են ուզում Աթօի տանը, կաթն են ուզում Թաթօի տանը:

Կաթն են ուզում՝ կաթ չի տալիս Աթօի՝ կովը. կաթն են ուզում՝ կաթ չի տալիս Թաթօի կովը:

— Ինչո՞ւ կաթ չեն տալիս կովերը:

— Կեր չեն ուտում:

— Ինչո՞ւ կեր չեն ուտում:

— Խոտ չը կայ:

Լալիս է Աթօն, լալիս է Թաթօն:

Լալիս է Աթօն ու ասում.—

— Լա՛ւ, որ գնամ խոտ հնձեմ, բա ինչո՞վ բերեմ.

սայլ չունեմ, ձի չունեմ, մենակ մի հաւ՝ ունեմ:

Լալիս է Թաթօն ու ասում.

— Լա՛ւ, որ գնամ խոտ հնձեմ, բա ինչո՞վ բերեմ, սայլ չունեմ, ձի չունեմ, մենակ մի կատու ունեմ:

— Է՛, ինչ ուզորմ է լինի,— ասում է Ա-

թօն,— լծեմ հաւս՝ գնամ խոտի, խոտը բերեմ՝

կովս ուտի: Լծեց հաւը, գնաց խոտի, որ խոտ բերի կովը ուտի:

— Է՛հ, ինչ ուզում է լինի, ասում է Թա-

թօն, լծեմ կատուս՝ գնամ խոտի, խոտը բե-

րեմ՝ կովս ուտի: Լծեց կատուն, գնաց խոտի, որ խոտ բերի, կովը ուտի:

Գնում է Աթօն՝ շր՛խկ-թը՛խկ...

Գնում է Թաթօն՝ շր՛խկ-թը՛խկ...

— Ո՛ւր ես գնում, Աթօ,— հարցնում է Թաթօն.

— Խոտի...

— Ինչի՞ դ է պէտք խոտը:

— Կովս ուտի...

— Ինչի՞ դ է պէտք կովը:

— Կաթը տայ:

— Ինչի՞ դ է պէտք կաթը:

— Երեխէքս ուտեն:

— Է՛հ, հաւով ինչքան խոտ ես բերելու, Աթօ:

— Ինչքան բերի-բերի, Թաթօ:

— Ես էլ եմ գալիս խոտի:

Գնում է Աթօն՝ շր՛խկ-թը՛խկ...

Գնում է Թաթօն՝ շր՛խկ-թը՛խկ...

Գնում են, գնում, հասնում
խոտատեղ: Խոտը հնձում են,
հաւաքում, դէզ են դնում ու
քիչ-քիչ կրում են տուն Աթօն
իր հաւով, Թաթօն իր կատուով:
Կրում են ու տալիս իրենց կո-
վերին:

Որ տալիս են փաթիլ-փաթիլ, կաթն են կթում կաթիլ-կաթիլ...
Որ տալիս են խտիտ-խտիտ՝ կաթն են կթում կովկիթ-կովկիթ...

Ի՞նչպիսի մարդիկ էին Աթօն ու Թաթօն:

Ա. ռ. ա. ծ. — Գլորւեց խուփը, գտաւ պուտուկը:

88. Զորս եղանակ

Թէ գարուն է նաշ-նաշխուն,
նա ինչե՞ր է մեզ բաշխում:

Ծիլ ու ծաղիկ, կանաչ խոտ,
ալ ու ալւան վարդ շաղոտ:

Թէ ամառ է, շոգ ամառ,
ի՞նչ է բերում մեզ համար:

Ցորեն, գարի ու հաճար,
ամեն հոգսի դեղ ու ճար:

Թէ աշուն է պտղաբեր,
ի՞նչ է բերում մեզ նւէր:

— Նուռ, սերկնիլ, տանձ, խնձոր,
դեղձ ու խաղող մեղրածոր:

Թէ ձմեռ է ցրտաշունչ,
ի՞նչ է թափում լուռ ու մունջ:

Փաթիլ, փաթիլ փափուկ ձիւն՝ —
արծաթի պէս պսպղուն:

1. Տարին քանի եղանակ, քանի ամիս ունի:

2. Ո՞ր եղանակն ու ի՞ր ամիսն է ձեզ դուր գալիս:

Ա. ռ. ա. ծ. — Կը գայ տարին՝ հետը բարին:

I.

Ձեռագիր այբբենարան 3—28
 Տպագիր վարժութիւններ 29—38
 Այբուբեն 39
 Մեծատառ այբուբեն 40

II. Ձ Մ Ե Ռ

	Երես		Երես
1. *Մեր դպրոցը (ոտ.)	41	12. *Անուշ մայրիկը	46
2. *Կաշաղակը	»	13. Ծիտ (Աղ...)	»
3. *Արշալոյսը (ոտ.)	»	14. Ռէր գնամ (ժողովրդ.)	»
4. *Բարի Նազիկը	42	15. Տիկնի պսակ (մանկ. խաղ)	47
5. *Առաւօտ (ոտ.)	»	16. *Ե՛ս... (առակ)	48
6. *Ձմեռ	»	17. Ի՞նչ եմ ուզում (ոտ.) Աշակերտ	49
7. Ե՞րբ է լինում (ոտ.)	43	18. *Մուկիկը (ոտ.)	»
8. *Վահանի ձիերը	»	19. *Մկան պալատիկը. հէքիաթ	50
9. *Մարգոն	44	20. *Արփիկը	52
10. *Ձմեռ	»	21. Հովանոցի տակ	»
11. *Տատմէր աղէսը (ոտ.)	45		

III. ԳԱՐՈՒՆ

22. Գարնանը (ոտ.) Յով. Թում.	53	34. *Ի՞նչն է լաւը	57
23. *Ձագուկները	»	35. *Վարսիկի կատուները	58
24. Ծիտիկի օրօրը	»	36. *Կատու (ոտ.)	»
25. *Երբ է լինում (ոտ.)	54	37. Կուկուլիկուկ (ժող.)	»
26. *Արագիւններ	»	38. Սեւ կատուն. Լէօ.	59
27. Լագ-լագօ (ժող.) Գ. Սրլանձտ.	55	39. *Բոյր ու եղբայր (ոտ.)	»
28. *Մեղուն ու թիթեռը	»	40. *Մժեղ	60
29. *Մեղու (ոտ.)	»	41. *Ծաղիկներ (ոտ.)	»
30. *Նապաստակներ. Պ. Պոօշեան.	56	42. *Պոչատ հաւը (ժող.)	»
31. *Փնջիկ կովը (ոտ.)	»	43. Ծտի հարսնիք (ոտան.) Դ. Դեմիրճեան	61
32. Ժոյն ու ջուրը	57	44. *Էն ո՞վ է (ժող.)	»
33. *Մայիս (ոտ.)	»		

IV. Ա Մ Ա Ռ

5. Ե՞րբ է լինում (ոտ.)	62	48. *Ժիտիկ (ոտ.)	63
6. *Նանի հաւերը	»	49. Անբան Հուռին (ժող.) Յ. Թում.	64
7. *Սուլթան աքլորը	63	50. *Ո՛չ ոք (ժող.)	»

անօթ.—1) Աստղանիշ յօդաձևներն ու ստանաւորները խմբագրել և կամ փոխադրել են գիրք կազմողները: 2) Շաղատառ վերնագիր կրող յօդաձևները ձեռագիր են՝ արտագրութեան համար:

51. Փիսիկի գանգատը (ոտ.) Յ. Թ. 65
 52. *Փեսի բաժինը (ոտ.) 66
 53. Միծեանակ. Դողդիսեանի . . . »
 54. Զուխտ ու կենտ (Հաս.) . . . »
 55. Գնած են. Սիմակի 67
 56. *Մեր վառիկը (ոտ.) »
 57. Մայրը 68
 58. *Ոսկի ձկիկ »
 59. Զուչիկը Ա. Իսահակեանի . . . 69
 60. *Լուսին (ոտ.) »
 61. *Զիաւորներ 70
 62. *Անձրե »

63. *Հերոսը 63
 64. *Բիւրեղ 64
 65. *Միտիկների կռիւը 65
 66. Գառնոնկ. Շիրվանզադէի . . . 66
 67. *Նապաստակը 67
 68. Ճախարակ (ոտ.) Յար. Թուս. 68
 69. Ճանդուկն ու դեղձանիկը
 վ. Փափազեանի 69
 70. *Հայրիկի պէս 75
 71. Մեր սևուկը. Լէօ 76
 72. *Արե »
 73. Սիրուն թռչուններ »

V. Ա Շ Ո Ւ Ն

74. *Ծրը է լինում 77
 75. Սրամիտ Եւան. Նար-Դոս . . . »
 76. Շաւարշը վարպետ 78
 77. Միտիկն ու մուկիկը Յ. Թուս. 79
 78. *Փայտփորը (ոտ.) »
 79. *Տերել 80
 80. *Բաղցածը (ժող.) »
 81. *Աշխատանք »

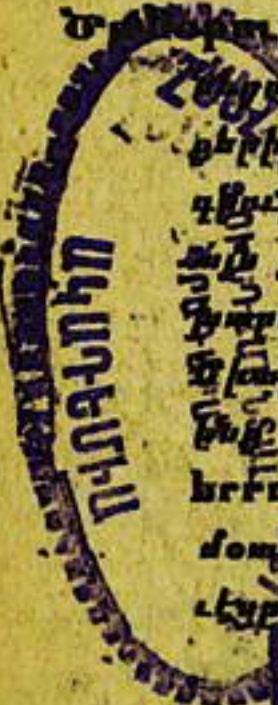
82. *Որք գոճիներ 81
 83. *Խողը »
 84. *Ազահ աղւէսը 82
 85. *Բեղ էլ չի մնայ (հէքիաթ) . . . »
 86. *Խորամանկ աղւէսը (հէքիաթ) 84
 87. *Աթօն ու Թաթօն (հէքիաթ) 85
 88. *Զորս եղանակ (ոտ.) 86

VI. ՀԱՆԵԼՈՒԿՆԵՐԻ ՊԱՏԱՍԽԱՆԸ

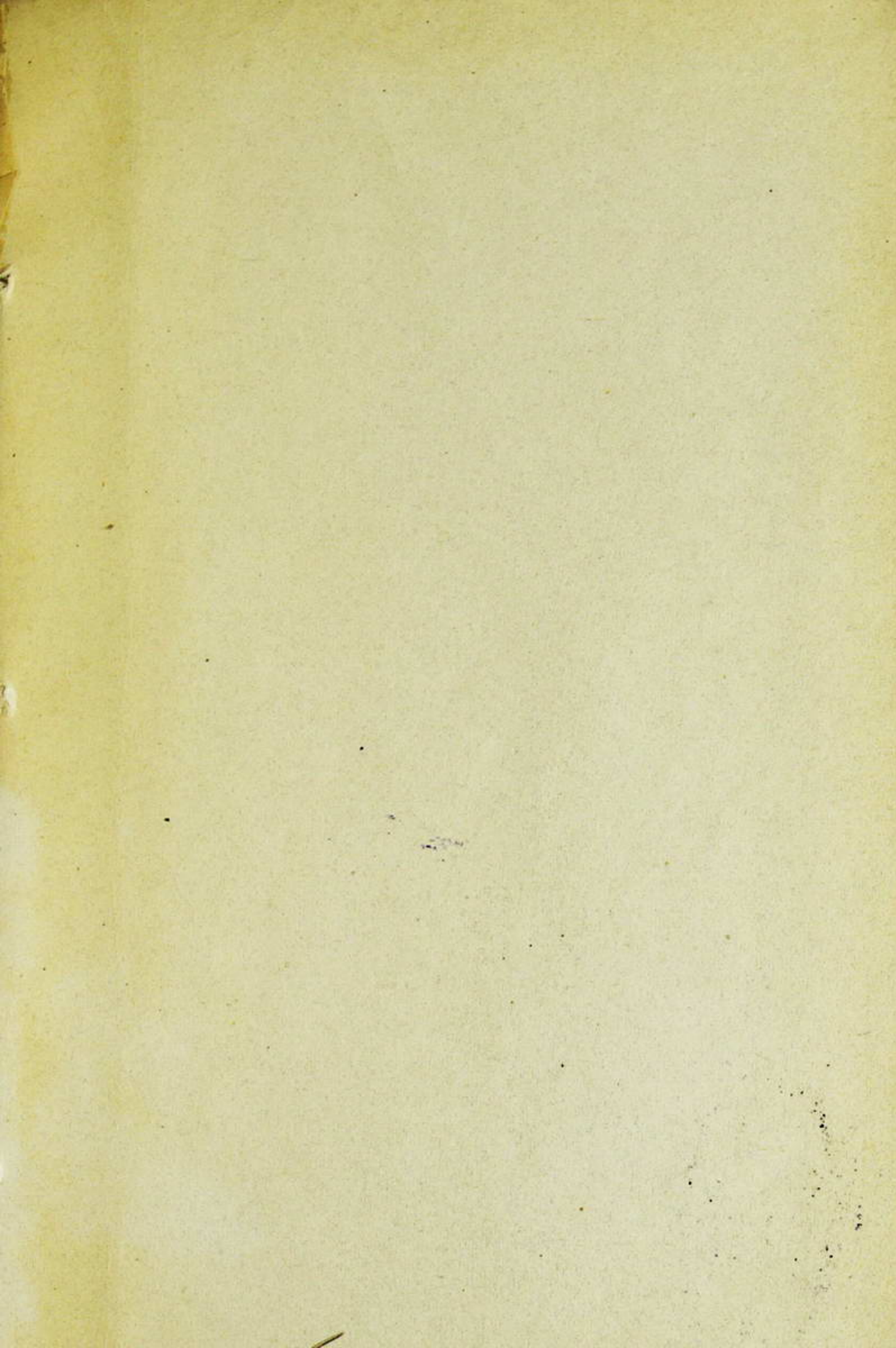
1. Մեղրահաց 34
 2. Տիսիլ (տկողին) 35
 3. Դողում »
 4. Մուկն ու իր բունը 42
 5. Մաղ »
 6. Գլխարկը 44
 7. Գզալ 46
 8. Գուլպայ գործելու ձողեր . . . »
 9. Մուխ 52
 10. Վազող ջուրը 53
 11. Չկնորս ու ձուկ »

12. Մուխն ու կրակը 54
 13. Զուբ 59
 14. Զու 67
 15. Լուսին 69
 16. Ճախարակի վիլան 70
 17. Մկրատ 71
 18. Փշատ 76
 19. Սեղան 77
 20. Զի ու ձիաւոր 79
 21. Կաղամբ 81

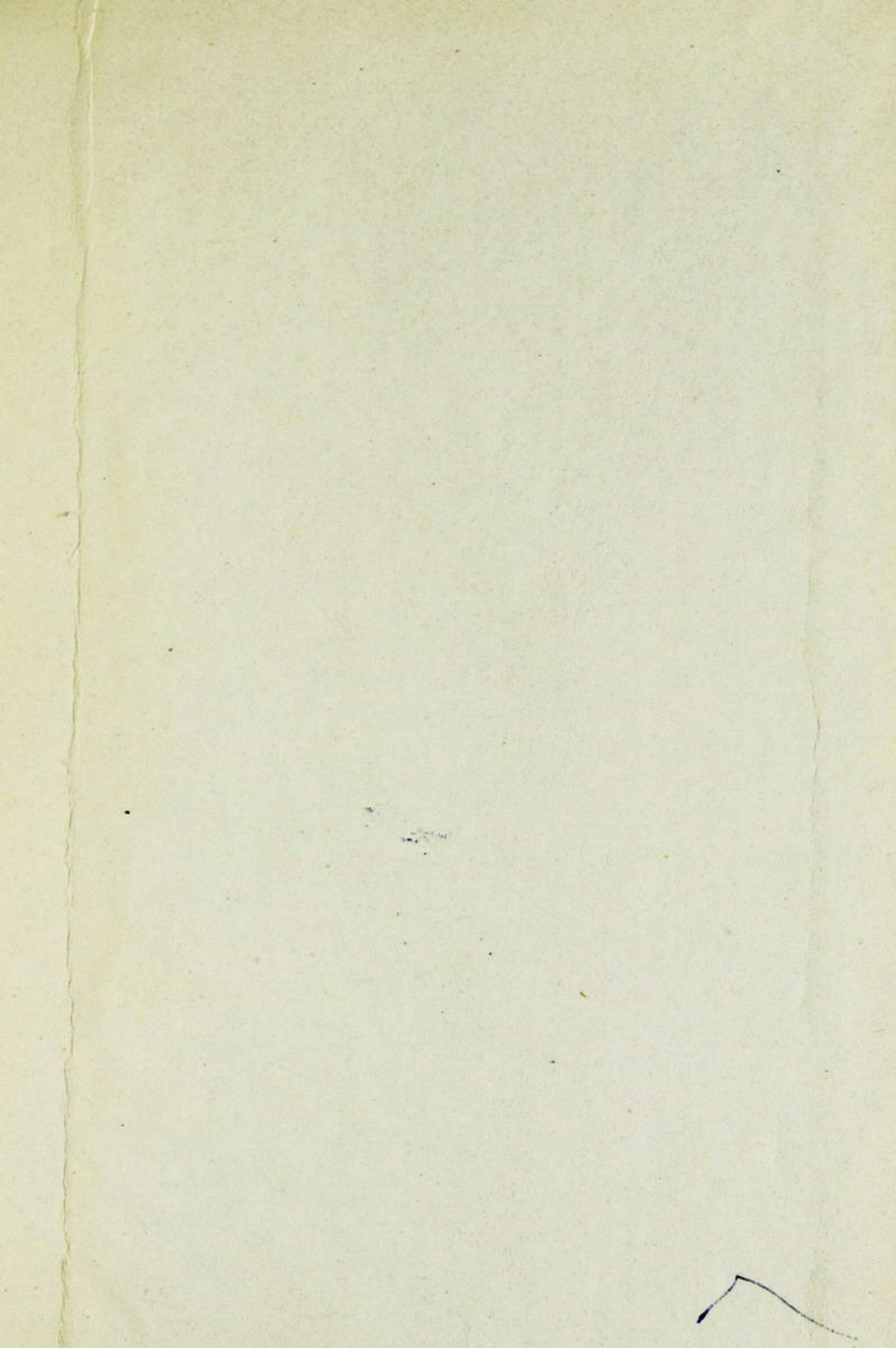
Մ. Ա. ՄԱՐԻՍՅԱՆ—Ներսիսեան դպրոցում, 1915—16 ուս. թւին տեղի ունեցած Թիֆ. ծխ. դպրոց-
 շրջանի հայոց լեզու աւանդող ուսուցիչ-ուսուցչուհիների ժողովներում ընդունած դասագրք-
 քերին վերաբերող որոշումների համեմատ՝ աշխատել ենք բարեփոխել գրքիս երբորդ ապա-
 գիւրքիսն կա՛ ի միջի այլոց և հետեւել կերպով.—նախ՝ այս ապագրութիւնից հասել ենք
 անձ յանձնները, որոնք նկատել ենք մանուկների համար անհատաբարքի ու անարժէք և քո-
 ջորէնք տեղ ենք աւել աւելի իմաստալից յօդածնների՝ Հովանոցի տակ, Շաւարշը վարպետ,
 Միտիկների կռիւը և այլն. երկրորդ՝ տեղ աւելով մանկական ստանաւորներին աւելացրել
 ենք դաս. մանկական խողեր կա՛ Տիկնի պսակ, Զուխտ ու կէնտ, Հայրիկի պէս և այլն և
 երրորդ՝ աւելի կանոնաւորելով յօդածնների ներքին դասաւորութիւնը՝ ծանօթից անծանօթ,
 մտնելից հետոն՝ հարստացրել ենք երկու նոր հէքիաթով՝ Բեղ էլ չի մնայ, Խորամանկ աղ-
 լւէսը Այս ամենի համար դասագրքի աւելացրել ենք 8 նոր էջ:

ՍՏՈՒՑԱԿ 1917

[2n-]

A $\frac{II}{66771}$

ԳԱՍ Հիմնարար Գիտ. Գրադ.

220066771